

Pörssiyhtiön vastuullisuusraportti piensijoittajan tiedonlähteenä

Etta Suorsa M2220

Opinnäytetyö, AMK

Marraskuu 2021

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Suorsa, Etta

Pörssiyrityksen vastuullisuusraportti piensijoittajan tiedonlähteenä

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Marraskuu 2021, 66 sivua

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö (AMK)

Julkaisun kieli: suomi

Verkkojulkaisulupa myönnetty: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tutkimuksen kohteena oli valittujen pörssiyritysten vastuullisuusraportit, joita tutkittiin piensijoittajan näkökulmasta. Tutkittava ilmiö oli megatrendiksi muodostunut vastuullinen sijoittaminen, sekä murrosvaiheessa oleva vastuullisuusraportointi. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä tietoa sosiaalista vastuuta huomioiva piensijoittaja voi vastuullisuusraportista löytää.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostui vastuullisesta sijoittamisesta ja yritysvastuusta. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista moni-case-tutkimusotetta ja tietoa kerättiin valmiista aineistosta. Tutkimusaineistona käytettiin kolmen pörssiyrityksen vastuullisuusraportteja, joita analysoitiin teoriapohjaisella sisällönanalyysillä. Aineistosta koodattiin merkittävät asiat ja teemoitettiin selkeiksi kokonaisuuksiksi. Valittuja teemoja oli kahdeksan: GRI-standardi, SASB-standardi, TCFD-viitekehys, NFI-selvitys ja <IR>-viitekehys, palkkaus, henkilöstön rakenne, henkilöstön hyvinvointi sekä ihmisoikeuksia kunnioittava työympäristö.

Tutkimusaineistosta korostui erityisesti GRI-standardin yleisyys vastuullisuusraportoinnin ohjeistuksena, sillä se toistui jokaisessa aineistossa. Tuloksissa näkyi myös SASB-standardin, TCFD-viitekehysten ja <IR>-viitekehysten käyttöä. Kaikki yhtiöt raportoivat sosiaalisista tekijöistä, erityisesti henkilöstön rakenteesta ja hyvinvoinnista, sekä ihmisoikeuksista löytyi paljon tietoa. Vähemmän raportoitiin henkilöstön palkan vastuullisuudesta konkreettisin luvuin.

Tutkimuksen myötä tarkentui havainto siitä, että yritysten vastuullisuusraportointi kaipaava yhdenmukaisuutta. Vastuullisuusraportti sisältää paljon tietoa ESG-asioista kohdistuen eri sidosryhmille, joten piensijoittajalle kaikki tieto ei ole hyödyllistä. Lisäksi piensijoittajan valitsema vastuullisen sijoittamisen menetelmä ja yksilön arvot vaikuttavat vastuullisuusraporttien mittareiden tulkintaan. Piensijoittaja voi löytää vastuullisuusraportista paljon tietoa henkilöstön rakenteesta, henkilöstöpolitiikasta ja ihmisoikeuksista. Vastuullisuusraportoinnin vaatimuksiin on tulossa EU-sääntelyn myötä tulevaisuudessa yhdenmukaisempaa ohjeistusta, jota tulevaisuudessa voitaisiin tutkia esimerkiksi vertailemalla eri toimialojen raportoinnin yhdenmukaisuutta.

Avainsanat (asiasanat)

Osakesijoittaminen, yritysvastuu, vastuullisuusraportti, ESG

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

Suorsa, Etta

Listed company's responsibility report as a source of information for small investors

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, November 2021, 66 pages

Business economics. Degree Programme in Business Administration. Bachelor's thesis.

Permission for web publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The subject of the thesis' s research was the sustainability reporting of selected listed companies, which were studied from the perspective of a small investor. The phenomenon under study was responsible investment, which has become a megatrend, as well as corporate responsibility reporting at a turning point. The aim of the study is to find out what information a small investor considering social responsibility can find in the sustainability report.

The theoretical framework of the thesis consisted of responsible investing and corporate responsibility. A qualitative multi-case research approach was used as the research method and data were collected from the completed data. The research material used was the sustainability reports of three listed companies, which were analyzed by content analysis. Significant issues were coded from the material on a theory-based basis and themed into clear entities. There were eight themes selected: the GRI standard, the SASB standard, the TCFD framework, the NFI report and <IR> framework, remuneration, employee structure, employee well-being and a working environment that respects human rights.

The prevalence of the GRI standard as guidance for sustainability reporting was particularly emphasized in the research data, as each company under investigation reported accordingly. In addition, the results showed the SASB standard, the TCFD framework, and the <IR> framework. All companies reported on social factors, especially the structure and well-being of personnel, as well as on human rights. Less were reported on the responsibility of employee salaries in concrete terms.

The study clarified the finding that corporate sustainability reporting needs consistency. The sustainability report contains a lot of ESG data targeting different stakeholders, so not all information is useful for a small investor. In addition, the method of responsible investing chosen by the small investor and the values of the individual affect the interpretation of the indicators of sustainability reports. A small investor can find a lot of information about the employee structure, personnel policy, and human rights in the responsibility report. With EU regulation, more harmonized guidance will also be available to meet the requirements of sustainability reporting in the future, which could be studied further in the future.

Keywords/tags (subjects)

Investment in shares, corporate responsibility, sustainability report, ESG

Miscellaneous (Confidential information)

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Tutkimusasetelma	4
2.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.....	5
2.2	Tutkimusmenetelmät	6
2.3	Luotettavuuden varmistaminen	8
3	Sijoittaminen ja vastuullisuus	10
3.1	Sijoittaminen pörssiyrityksiin.....	10
3.2	Vastuullinen sijoittaminen.....	14
3.3	Menetelmät vastuulliselle sijoittajalle	18
3.4	Sosiaalisten tekijöiden ESG-integrointi	20
4	Yritysvastuu	22
4.1	Yritystoiminnan vaikutukset	22
4.2	Yritysvastuuraportointi.....	26
4.3	Ohjeistukset vastuullisuusraportointiin	29
5	Tutkimuksen toteuttaminen ja tulokset	34
5.1	Tutkimuksen toteutus	34
5.2	Tulokset.....	38
6	Johtopäätökset	45
7	Pohdinta	51
7.1	Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi	53
	Lähteet	56
	Liitteet	60
	Liite 1. Sosiaalisen vastuun mittareita	60
	Liite 3. Esimerkkejä luokitteluja tekevistä ulkopuolisista palveluntarjoajista	61
	Liite 3. Sosiaalisten tekijöiden GRI-tunnusluvut tutkimusaineistossa	62

Kuviot

Kuvio 1.	Vastuullisen sijoittamisen kolmpilarimalli, esimerkkejä keskeisistä ESG-tekijöistä.....	15
Kuvio 2.	PRI ja YK vastuullisen sijoittamisen kehittäjinä.....	18
Kuvio 3.	Esimerkkejä yritysvastuun keskeistä tekijöistä	23
Kuvio 4.	Raportointiohjeistuksia NFI-selvityksen raportoinnin avuksi.....	30
Kuvio 5.	Valitut pörssiyritykset ja tutkimusaineisto.....	35

Kuvio 6. Metso Outotecin TCFD-viitekehyksen mukaiset fyysiset riskit	40
--	----

Taulukot

Taulukko 1. Henkilöstön rakenteen mittarit.....	43
Taulukko 2. Työterveyden ja -turvallisuuden mittarit	44
Taulukko 3. Ihmisoikeuksia kunnioittavan työympäristön ja kulttuurin mittarit.....	45
Taulukko 4. Tutkimusaineistossa esiintyvät raportoinnin ohjeistukset	46

1 Johdanto

Vastuullisuus on kasvava trendi ja siitä puhutaan jatkuvasti, eikä koronapandemia ole ainakaan vähentänyt kyseisen ilmiön merkitystä. Vastuullisuus nähdään siis tapana toimia, mutta pelkkä yksittäinen teko tai arvo tee vastuullista toimijaa. (Kurittu 2021, 12; Pihlstöm 2021, 140–152.) Megatrendit vaikuttavat myös yrityksen rooliin ja velvollisuuksiin yhteiskunnassa, sillä sidosryhmien tarpeet yritystä kohtaan muuttuvat ja odotukset ovat korkealla (Thielen 2005, 40–41). Yleisimmät yritysten tunnistamat sidosryhmät ovat henkilöstö, osakkeenomistajat ja asiakkaat, mutta käytännössä sidosryhmäksi voidaan nimetä mikä tahansa yrityksen toimintaan tai menestymiseen vaikuttava ryhmä, taho tai henkilö (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 165; Kurittu 2018, 26–27). Koipijärven ja Kuvajan (2020) mukaan megatrendin vaikutus yritystoimintaan tapahtui myös vastuullisuustrendin myötä ja alettiin puhua yhteiskuntavastuusta. 1990–2000-lukujen taitteessa yritysten johto alkoi huomioimaan vastuullisuuskysymykset päätöksissään ja samalla vakiintui sana yritysvastuu. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 22). Sidosryhmille vastuullisuustyöstä kerrotaan yritysvastuuviestinnän keinoin, esimerkiksi vuosittain julkaistavalla vastuullisuusraportilla (Eräranta & Penttilä 2021, 13–14).

Vastuullisuustrendin myötä myös sijoittajat alkoivat pohtimaan, kuinka voivat sijoittamalla kokea itsekin parantavansa maailmaa. Vastuullinen sijoittaminen alkoi näkymään sijoitusstrategioissa enemmän. Vastuullinen sijoittaminen on subjektiivista, eikä siis ole yhtä ja oikeaa tapaa toimia. Edes yrityksille ei ole selkeää vastuullisuusmääritelmää, jonka täyttäessä yritys voidaan luokitella vastuulliseksi. Vastuullinen sijoittaminen voi siis tuntua haasteelliselle, mutta se sopii niin sijoittamista työkseen tekevälle eli esimerkiksi instituutiosijoittajalle, kuin piensijoittajallekin eli yksityiselle sijoittajalle. (Kurittu 2021, 11–13, 31.) Piensijoittajan ja instituutiosijoittajan välillä vastuulliseen sijoittamiseen liittyy eroavaisuuksia, esimerkiksi piensijoittajan ei tarvitse raportoida omista sijoituksistaan kuten instituutiosijoittajan (Hyrskke, Lönnroth, Savilaakso & Sievänen 2020, 281–282). Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan vastuullista sijoittamista piensijoittajan näkökulmasta. Piensijoittajaksi määritellään sijoittaja, joka ostaa ja myy osakkeita tai rahasto-osuuksia pienissä erissä. (Small investor n.d.).

Sijoittajat tarkastelevat sijoituskohteen vastuullisuutta usein ESG-näkökulmasta, jonka kirjainyhdistelmä muodostuu ympäristötekijöistä (environment), sosiaalisista tekijöistä (social) ja hallintotapaan liittyvistä tekijöistä (governance). Korokkeelle on nostettu erityisesti ympäristötekijöitä ilmastomuutoksen ollessa suuressa roolissa maapallolla, mutta viime aikoina katse on kääntynyt myös

aiempaa enemmän kohti sosiaalista vastuullisuutta. (Allen 2021.) Aiemmin kuviteltiin sosiaalisen vastuun poissulkevan taloudellisen liiketoiminnan, mutta näin ei ole (Thielen 2005, 41). Sosiaalisen vastuun tekijät muodostavat inhimillisen puolen liiketoiminnasta. Sidosryhmät kiinnittävät yhä enemmän huomiota siihen, kuinka yritykset näistä ulottuvuuksista selviytyy. (Allen 2021.) Tämän opinnäytetyön kappaleessa 3.3 käydään läpi vastuullisen sijoittamisen menetelmiä ja perehdytään tarkemmin ESG-integrointiin, jota hyödynnetään myös tutkimuksen toteutuksessa.

Tässä opinnäytetyössä on tarkoituksena tutkia pörssiyrityksen vastuullisuusraportointia ja kuinka piensijoittaja voi hyödyntää raportointia sosiaalisen vastuun tietolähteenä. Tuloksena syntyy tutkimusraportti, jota lukiessa vastuullinen piensijoittaja ymmärtää sijoittamista ja vaihtoehtoina olevia menetelmiä. Luettuaan opinnäytetyön hän voi tutkimusta hyödyntäen esimerkiksi etsiä ESG-tietoa sijoituskohteista, jotka hän kokee omaan riskitasoon sopivaksi. Työssä tarkastellaan tutkimuksen avulla vastuullisuusraportoinnin vaatimuksia ja ohjeistuksia, sekä arvioidaan tutkimuskohteena olevista pörssiyrityksien vastuullisuusraporteista näiden vaatimusten toteutumista. Tutkimukseen yhdistetään vastuullisen piensijoittajan näkökulma, tutkimalla mitä tietoa vastuullinen piensijoittaja voi vastuullisuusraportista hyödyntää. Aihe valittiin erityisesti ajankohtaisuuden perusteella, sillä vastuullisuusraportointia koskevaa lainsäädäntöä ollaan EU:n puolesta valmistelemaan (Wiklund 2021). Lisäksi aiheen valintaan vaikutti mielenkiinto tutkittavaa ilmiötä kohtaan.

Opinnäytetyön alussa esitellään tutkimusasetelma eli määritelty tutkimusongelma sekä työssä käytetyt tutkimusmenetelmät. Tämän jälkeen siirrytään teoreettiseen viitekehykseen, missä tutkimuksen aihepiirit vastuullinen sijoittaminen ja yritysvastuu käsitellään omilla kappaleillaan. Teoriaosuuden päätyttyä siirrytään tutkimustuloksiin sekä esitellään tutkimustulosten ja teoreettisen viitekehyksen pohjalta tehdyt johtopäätökset. Opinnäytetyön lopussa pohditaan tutkimuksen lopputulosta ja prosessin onnistumista, sekä esitellään aiheen jatkotutkimusmahdollisuudet.

2 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa esitellään tämän opinnäytetyön tutkimusasetelma. Ensimmäisessä alaluvussa 2.1 tarkastellaan tutkimusongelmaa ja siitä johdettuja kolmea tutkimuskysymystä. Toisessa alaluvussa 2.2 esitellään valittu tutkimusote, sekä hyödynnettävät aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät. Kolmas alaluku 2.3 keskittyy tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen, jotka otetaan huomioon koko tutkimusprosessin ajan.

2.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimusprosessin kannalta tutkimusongelman tarkka määrittäminen ja rajaaminen on tärkeää, sillä se ohjaa koko opinnäytetyön etenemistä. Ilman tutkimusongelmaa ei tieteellinen tutkimus onnistu, sillä ei ole määritelty mihin etsitään vastausta. Kun tutkimusongelma on selkeä, osataan valita oikea tutkimusmenetelmä. (Kananen 2015, 41–42.)

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä tietoa vastuullisuusraportista löytyy sosiaalisesta vastuusta kiinnostuneelle piensijoittajalle. Vastuullinen sijoittaminen ja yritysvastuu ovat molemmat laajoja kokonaisuuksia, joten tutkittavaa ilmiötä rajattiin tähän opinnäytetyöhön sopivammaksi. Tutkimusongelman näkökulmana toimii piensijoittaja, joka haluaa tutkia sijoituskohteen vastuullisuutta nimenomaan sosiaalisen vastuun osalta. Vastuullinen sijoittamisen valtavirtaistuminen piensijoittajien joukkoon kasvattaa heille suunnatun tiedon tarvetta. Tutkittava ilmiö tarkennettiin koskemaan pörssiosakesijoittamista, jolloin tutkimus kohdistuu pörssiyrityksen vastuullisuuteen. Tässä tutkimuksessa keskitytään Helsingin pörssin osakemarkkinoihin ja valitaan tutkimuskohteeksi pörssiyritysten vastuullisuusraportteja. Tutkitaan, mitä tietoa sosiaalisesta vastuusta piensijoittaja voi vastuullisuusraporteista löytää. Tämän opinnäytetyön lopputuotoksen avulla sosiaalisesta vastuusta kiinnostunut piensijoittaja osaa hyödyntää vastuullisuusraporttia ja sen tietoja monipuolisemmin.

Tutkimusongelman määrittämisen jälkeen muodostetaan tutkimuskysymykset, joihin tutkimuksen avulla halutaan löytää vastaus. Selkeät tutkimuskysymykset ja niihin löydetyt vastaukset tuottavat ratkaisun itse tutkimusongelmaan (Kananen 2017, 61). Ensin tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään vastuullista sijoittamista ja sen menetelmiä, sekä tarkastellaan vastuullisuusraportointiin kohdistuvia ohjeistuksia. Tämän jälkeen tutkitaan raportointivaatimusten toteutumista valittujen pörssiyritysten vastuullisuusraportoinnissa. Ymmärtämällä vastuullisuusraportoinnin perusteita syvällisemmin, voidaan lopuksi tutkia millaista tietoa sosiaalisesta vastuusta kiinnostunut piensijoittaja voisi siitä hyödyntää. Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmasta on johdettu kolme tutkimuskysymystä:

1. Mitä ohjeistuksia valitut pörssiyritykset hyödyntävät vastuullisuusraportoinnissa?
2. Miten valitut ohjeistukset näkyvät vastuullisuusraportoinnissa?
3. Mitä tietoa vastuullisuusraportista löytyy sosiaalisesta vastuusta?

2.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusongelman ja -kysymysten määrittämisen jälkeen valitaan tutkimusote niin, että tutkimuksessa saadaan mahdollisimman hyödyllistä tietoa tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Tutkimusote on aineistonkeruu- ja analyysimenetelmien kokonaisuus. Pääsääntöisesti tutkimusotteet jaotellaan kvalitatiiviseen eli laadulliseen ja kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimusotteeseen. (Kananen 2015, 63.) Tutkimusotteiden yhteydessä esiin nousee myös tutkimusmenetelmät, jotka eivät yksinään täytä tutkimusotteiden tunnusmerkkejä. Yksi tällaisista tutkimusmenetelmistä on case-tutkimus. (Kananen 2017, 39–41.) Tapaustutkimuksella eli case-tutkimuksella pyritään saamaan tutkitavasta ilmiöstä syvälinen ja monipuolinen kuva. Yleensä tutkimuskohteena on nimen mukaisesti yksi tapaus. Useamman tutkittavan tapauksen kohdalla tutkimusta nimitetään moni-case-tutkimukseksi. (Kananen 2017, 48.) Selittävällä tapaustutkimuksella pyritään testaamaan olemassa olevaa teoriaa ja tulkitaan tutkittavaa ilmiötä (Piekkari & Welch 2011, 189).

Tämä opinnäytetyö toteutetaan kvalitatiivisena moni-case-tutkimuksena. Kvalitatiivisella eli laadullisella lähestymistavalla pyritään ratkaisemaan tutkimusongelma. Ongelman ratkaisu saadaan vastaamalla tutkimuskysymyksiin tarkastelemalla tutkimuskohteita suhteessa teoriaan. Teoreettinen viitekehys on merkittävä osa tutkimusta, sillä käsitteet määrittämällä tutkija ymmärtää ilmiötä laajemmin ja voi hyödyntää eri lähteitä tulkinnassaan. (Puusa & Juuti 2011b, 47, 52–53.) Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole tutkimuksen avulla luoda tilastollisia yleistyksiä, vaan ymmärtää ja kuvailla tutkittua ilmiötä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98). Tässä opinnäytetyössä tutkitaan vastuullisuusraportteja tutkimuskysymyksiensä näkökulmasta. Tarkoitus on ymmärtää tutkittuja raportteja – miten ne muodostuvat ja miten piensijoittaja voi niitä hyödyntää. Kvalitatiivinen tutkimusote sopii tutkimukseen hyvin, sillä tarkoitus on kuvailla tutkimuskohteita. Tutkimuksen tulokseksi muodostuu valittujen pörssiyritysten vastuullisuusraportointia kuvaava analyysi, mitä ei suinkaan voi yleistää koskemaan kaikkia pörssiyrityksiä, ei edes samalla toimialalla.

Aineistonkeruumenetelmä

Tutkimusongelman ratkaisua varten tulee hankkia tietoa, mitä analysoimalla saadaan vastaus tutkimuskysymyksiin (Kananen 2015, 80–82). Case-tutkimus on yleensä kvalitatiivinen, mutta menetelmää on mahdollista hyödyntää myös kvantitatiiviseen tutkimukseen. Joustavuus ja muuntautumiskyky toimintaympäristön mukaisesti on ehdottomasti yksi tapaustutkimuksen vahvuuksia, eikä

ole yhtä ja oikeaa tapaa suorittaa tutkimusta. (Piekkari & Welch 2011, 183.) Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä ovat esimerkiksi havainnointi, haastattelut, kyselyt ja dokumentit. Dokumentit ovat menneisyydessä tuotettua valmista aineistoa, kuten kirjoja, tutkimuksia, vuosikertomuksia, muistioita, tilastoja, videoita tai kuvia. (Kananen 2017, 82, 120) Laadullisessa tutkimuksessa aineisto ei koostu suuresta otoksesta, vaan keskitytään pienempään määrään tapauksia. Tarkkaa määrää aineistolle ei kuitenkaan ole, vaan tämä riippuu täysin tutkittavasta ilmiöstä, tutkimuksen tavoitteesta sekä tarkoituksesta. (Puusa & Juuti 2011b, 55.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään valmiita aineistoja ja valitaan moni-case-tutkimuksen tutkimuskohteeksi kolmen eri suomalaisen pörssiyhtiön vastuullisuusraportit. Aineistona hyödynnettävät pörssiyhtiöiden vastuullisuusraportit ovat julkisia ja löytyvät yhtiöiden omilta verkkosivuilta. Kolme tapausta on tutkimukseen sopiva määrä, jotta päästään tekemään havaintoja ja vertailemaan tapauksia keskenään. Aineistona käytettävät vastuullisuusraportit valitaan samalta toimialalta, sillä tutkimuksen laajuus ja tarkoitus huomioiden eri toimialojen vertailu ei ole tarpeen. Tutkimalla saman toimialan vastuullisuusraportteja luodaan ymmärrystä valitun toimialan sisällä.

Tässä tutkimuksessa tutkimuskohteet valittiin teollisuustuotteiden ja -palveluiden toimialalta. Kaksi yhtiöstä valittiin Corporate Knightsin Global 100 -listauksen perusteella. Listauksessa pörssiyhtiöt luokitellaan kansainvälisesti vastuullisuuden perusteella paremmuusjärjestykseen. (Hyrskelym. 2020, 215.) Valitut pörssiyhtiöt ovat Metso Outotec, Kone ja Wärtsilä. Vuoden 2020 Global 100 -listalta löytyi Metso sijalta 66 ja Outotec sijalta 18, jotka yhdistyivät kyseisen vuoden aikana ja muodostivat Metso Outotecin. Kone löytyi samasta listauksesta sijalta 32. (2020 Global 100 ranking 2020.) Kolmanneksi yhtiöksi valittu Wärtsilä ei päässyt listaukseen vuonna 2020 mukaan. Valittu toimiala ja pörssiyhtiöt esitellään tarkemmin luvussa 5.1.

Aineiston analyysimenetelmä

Laadullisen tutkimuksen aineisto on tutkimusotteelle tyypillisesti tekstimuodossa ja vaatii aineistoon soveltuvan analyysimenetelmän. Mikäli aineisto ei ole jo valmiiksi tekstimuodossa, on se yhteismitallistettava eli muutettava luettavaan tekstimuotoon. Hankitun aineiston analysointiin on useita eri variaatioita, mutta liikkeelle on lähdettävä aineiston lukemisella useampaan kertaan. Tekstiä voidaan tekstistä riippuen joko suoraan pohtia tutkittavan ilmiön kannalta tai jalostaa. (Kananen 2015, 83–84, 161–163)

Tässä opinnäytetyössä hyödynnetään sisällönanalyysiä, mikä menetelmänä pyrkii erittelemään sisältöä samalla merkittäviä kokonaisuuksia etsien. Sisällönanalyysi lähtee liikkeelle aineiston läpikäymisellä, samalla merkiten tutkimusongelman kannalta tärkeää tietoa. Merkitseminen tapahtuu koodaamalla tekstiä itse päätetyin koodimerkein eli jäsennetään tekstiä niin, että eri kohdat tekstistä löytyvät helpommin ja analyysi on sujuvampaa. Koodauksen jälkeen aineisto teemoitetaan eli kootaan aiheita yhteen valittujen aihepiirien mukaan. Tarkoituksena on saada tekstin merkittävistä asioista teemoitettu kokonaisuus. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 103–107.)

Aineiston jäsentely eli koodaus voi olla aineistolähtöistä tai teoriapohjaista. Aineistolähtöinen analyysi keskittyy aineistoon, ilman että tekstin jäsentämiseen hyödynnetään teoriaa. Teoriapohjaista analyysiä taas tehdään nojaten teoreettiseen viitekehykseen ja sieltä nousseisiin käsitteisiin. (Kananen 2017, 141–143.) Tässä tutkimuksessa hyödynnetään teoriapohjaista lähestymistapaa. Analyysin avulla luodaan kokonaisuus, mistä saadaan tehtyä perusteltuja johtopäätöksiä (Sarajärvi & Tuomi 2018, 113–114).

2.3 Luotettavuuden varmistaminen

Luotettavuuden eli laadun tarkastelu on merkittävä osa opinnäytetyötä ja kirjoittajan tulee ottaa luotettavuuskysymykset huomioon läpi tutkimusprosessin. Tarkoituksena on varmistaa, että tutkimustulokset ovat oikeita. Tutkimuksen aikana voi tapahtua lopputulokseen vaikuttavia virheitä, johtuen joko tutkijasta tai tutkittavasta ilmiöstä. Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi tutkimusprosessin aikana on osa tutkimuksen riskienhallintaa. (Kananen 2015, 338, 342–343.) Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioiminen on haastavampaa, kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Tämä johtuu siitä, ettei laadullinen tutkimustulos ole määrällisen tutkimuksen mukaisesti yhtä tarkasti laskettavissa tai arvioitavissa. (Kananen 2017, 174–175.)

Tieteellisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa yleisimmät luotettavuusmittarit ovat reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetti ja validiteetti ovat luotettavuuskäsitteitä, joita ei voi käyttää samalla tavalla kvalitatiivisessa ja kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimusten pysyvyyttä eli mikäli tutkimus tehtäisiin uudelleen, olisiko tulos edelleen sama. Reliabiliteettiarviolla pyritään varmistamaan, ettei tutkimuksen ulkopuoliset satunnaiset tekijät vaikuta tutkimustuloksiin. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimustulosten pätevyyttä eli onko tutkittu oikeita asioita. Validiteettiarviolla varmistetaan, että tutkittavaa ilmiötä on

tutkittu oikein ja tutkittava ilmiö ollut sellainen, mitä tutkimuksessa on pitänytkin tutkia (Mts. 174–175; Puusa & Juuti 2011a, 155). Tässä opinnäytetyöprosessissa tulee näitä luotettavuuskysymyksiä pohtia tämän tutkimuksen kannalta, sillä kaikki tutkimukset ovat erilaisia eikä suoraa vastausta näihin kysymyksiin ole.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käsitteet reliabiliteetti ja validiteetti ovat saaneet osakseen paljon kritiikkiä ja niiden käytöstä ollaan montaa eri mieltä. Luotettavuusarvioinnissa on tämän seurauksena otettu käyttöön uusia käsitteitä, jotka kuvaavat laadullisen tutkimuksen luotettavuusarviointia paremmin. Uusien käsitteiden sisältö pyrkii samaan kuin reliabiliteetti ja validiteetti, mutta ne muotoutuvat kvalitatiiviseen tutkimukseen joidenkin tutkijoiden mielestä paremmin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160–161.) Luotettavuuskriteereinä käytettyjä käsitteitä ovat luotettavuus, siirrettävyys, riippuvuus, vahvistettavuus sekä saturaatio. Luotettavuus eli totuudellisuus on käsite, jonka avulla arvioidaan tutkimustulosten totuudenmukaisuutta eli tulosten vastaavuutta todelliseen tilanteeseen. Siirrettävyydellä tarkoitetaan tutkimustulosten pysyvyyttä ja pitävyyttä samankaltaisessa tilanteessa, ilman että tuloksia yleistetään. Riippuvuudella tarkoitetaan pätevyyttä ja toistettavuutta, mikäli ulkopuolinen tekisi tutkimuksen, olisivat tulokset ja lopputulos samoja. Vahvistettavuus varmistetaan luetuttamalla tulokset tutkittavilla, jotka vahvistavat tulkintojen olevan luotettavia. (Kananen 2015, 352–354.) Saturaatio eli kylläntyminen tarkoittaa, että lähteet ja aineiston havainnointiyksiköt alkavat toistaa samoja asioita eivätkä enää tuo tutkimukseen mitään uutta. Näin on saavutettu saturoituminen. (Kananen 2017, 179.)

Tässä tutkimuksessa tutkimusprosessia arvioidaan reliabiliteetin ja validiteetin avulla. Luotettavuutta on pohdittu jo tutkimussuunnitelmaa tehdessä, jotta tutkimusmenetelmät valitaan oikein ja osataan kiinnittää prosessissa huomio oikeisiin asioihin. Teorettisessa viitekehyksessä huomioidaan lähteiden luotettavuus arvioimalla kirjoittajan osaaminen ja tiedon ajankohtaisuus. Teoriaa rakennetaan useasta ei lähteestä ja otetaan mukaan kansainvälisiä tekstejä, jotta saadaan kattava kokonaisuus usean eri osaajan näkökulmasta. Tutkijana olen myös itse perehtynyt opinnäytetyön aiheeseen aiemmissa opinnoissani, sekä vapaa-ajalla esimerkiksi alan kirjoja lukemalla ja aiheeseen liittyviä podcasteja kuuntelemalla. Tutkijana pysyn aiheen kannalta kuitenkin mahdollisimman objektiivisena. Opinnäytetyöprosessiin on varattu hyvin aikaa, jotta tutkimuksen laatu ei kärsi ajanpuutteesta.

Eettisyys

Tutkimuksen eettisyyttä tulee pohtia koko tutkimuksen ajan. Eettiset kysymykset tulee huomioida tutkimusaiheen ja -menetelmän valinnassa, sekä tavoitteiden asettamisessa. Itse tutkimuksen tulee olla totuudenmukainen, eikä tutkimustuloksia saa myöskään vääristää, unohtaa tai sivuuttaa. Muiden tuotoksia ei voi esittää ominaan tai syyllistyy plagiointiin. (Kananen 2008, 133–135.) Opinnäytetyön teossa noudatetaan myös hyvää tieteellistä käytäntöä. Sen mukaisesti tutkijan tulee noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, joita ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien tulee noudattaa tieteellisen tutkimuksen kriteerejä. Lisäksi on kunnioitettava muita tutkijoita ja annettava heidän tutkimuksilleen arvoa ja merkitystä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 150–151.)

Tässä opinnäytetyössä eettisyys huomioidaan teoriapohjassa niin, että plagiointia ei tapahdu. Kunnioitusta muita tutkijoita kohtaan osoitetaan esimerkiksi oikeilla lähdeviitteillä. Viittaukset tehdään JAMKin raportointiohjeiden mukaisesti. Koko opinnäytetyön kirjoitusprosessin ajan kiinnitetään huomiota tarkkaan ja huolelliseen dokumentointiin, jotta tulosten tallentaminen ja esittäminen on luotettavaa.

3 Sijoittaminen ja vastuullisuus

Tarkastellaan seuraavaksi vastuullista sijoittamista piensijoittajan näkökulmasta. Keskitytään osakesijoittamiseen, jota avataan ensin kappaleessa 3.1. Tämän jälkeen käsitellään vastuullisen sijoittamisen käsitettä kappaleessa 3.2. Kolmannessa kappaleessa 3.3. avataan vastuullisen osakesijoittamisen menetelmiä. Viimeisessä tämän luvun alakappaleessa 3.4 tarkastellaan vielä sosiaalisten tekijöiden huomiointia ESG-integrointimenetelmällä. Tämän kappaleen tarkoitus on avata kolmannen tutkimuskysymyksen liittyvää tietoperustaa eli sosiaalista vastuuta piensijoittajan näkökulmasta. Osakesijoittamista käsittelevä alakappale luo uudelle lukijalle pohjaa sijoitustoimintaan, jotta myös sijoittamisesta kiinnostunut aloittelija voi hyödyntää opinnäytetyötä osaamisensa kehittämässä.

3.1 Sijoittaminen pörssiyrityksiin

Hyrskke ja muut (2020, 19) määrittelevät sijoittamisen prosessina, jolla pyritään saamaan sijoitusvarallisuudelle tuottoa ostamalla, myymällä tai pitämällä hallussa erilaisia sijoituskohteita. Kallunki,

Martikainen ja Niemelä (2019) jakavat sijoituskohteet suoriin ja välillisiin sijoituksiin. Suoria sijoituksia voivat olla esimerkiksi joukkovelkakirjat, osakesijoitukset ja kiinteistön hankkiminen. Välillisisiksi sijoituksiksi voidaan luokitella esimerkiksi rahastosijoitukset, vakuutukset tai vaihtovelkakirjalaina. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 60.) Finanssialan toteuttaman Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat -tutkimuksen (2021) mukaan jopa 64 prosenttia vastaajista säästää tai sijoittaa varojaan jollain tapaa. Suosituimpia säästö- ja sijoituskohteita olivat erilaiset säästö- ja sijoitustilit (35 %), sijoitusrahastot (30 %), käyttötili (25 %) ja pörssiosakkeet (18 %). Pörssiosakkeisiin sijoittaminen oli siis neljänneksi suosituinta ja sijoitetun omaisuuden arvo oli vastaajien sijoitusvarallisuuden keskiarvona laskettuna 28 700 euroa. (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2021.)

Aloitetaan muutaman käsitteen avaamisella. Osake on omistusosuus osakeyhtiöstä, jolla osakkeenomistaja pyrkii saamaan sijoitetulle pääomalle tuottoa (Osakeopas 2017, 4). Osakkeista muodostuu osakeyhtiö, joka voi hankkia omapääomaa esimerkiksi kasvua tai kansainvälistymistä varten listautumalla pörssiin (Opi osakkeet 2018, 17). Osakeyhtiölain (624/2006, 2:10§) mukaan pörssiyhtiö on osakeyhtiö, jonka osakkeista käydään markkinoilla kauppa. Osakekauppaa käydään rahoitusmarkkinoilla, jonka sääntely on kansainvälisesti ja valtakunnallisesti hyvin voimakasta. (Opi osakkeet 2018, 7; Saario 2016, 27.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään osakesijoittamiseen piensijoittajan näkökulmasta.

Pörssi toimii kaupankäynnin alustana, missä pörssiyhtiö voi hankkia pääomaa käyttöönsä luovuttamalla osakkeita ja osakesijoittajat voivat myöhemmin käydä näistä liikkeellä olevista osakkeista keskenään kauppaa (Saario 2016, 18–19). Osakkeita voi ostaa joko ensimarkkinoilla suoraan osakeannista tai jälkimarkkinoilta. Ensimarkkinoilla osakeannissa raha kulkeutuu suoraan yrityksen käyttöön, kun taas jälkimarkkinoilla pörssiyhtiön osakkeilla käydään kauppaa keskenään sijoittajien välillä, ilman että yhtiö itse osallistuu kaupankäyntiin. Raha liikkuu jälkimarkkinoilla siis sijoittajien välillä. Rahoitusmarkkinoiden voimakkaan sääntelyn ansiosta sijoittajan asema on kaupankäynnissä melko turvattu. (Opi osakkeet 2018, 7–8; Osakeopas 2017, 27.) Osakkeenomistaja kirjaimellisesti omistaa osan yhtiöstä, omistusosuuden suuruus riippuu yhtiön osakkeiden omistusosuuksista eli kuinka paljon osakkeita on liikkeellä. Osakkeenomistajalla on oikeus yhtiön jakamaan osinkoon eli voitto-osuuteen. (Kallunki ym. 2019, 75–76; Osakeopas 2017, 9.) Lisäksi osakkeenomistajalla on lakiin perustuvaa hallinnollista päätösvaltaa, sillä osake tuottaa äänivaltaa yhtiökokouksissa yhden

äänen verran (OYL 624/2006, 3:3§). Yleensä pörssiyhtiöiden osakekannasta vain pieni osa kuuluu piensijoittajille (Small investor n.d.).

Pörssiyhtiöt luokitellaan toimialaluokkiin sen perusteella, mistä suurin osa liikevaihdosta muodostuu. Toimialaluokkia on 11: energia, perusteollisuus, teollisuustuotteet ja -palvelut, peruskulutus- tuotteet, terveydenhuolto, kulutushyödykkeet, tietoliikennepalvelut, yleishyödylliset palvelut, rahoitus, teknologia ja kiinteistöyhtiöt. (Pörssin toimialaluokitus n.d.) Yhtiöt luokitellaan myös kokoluokkiin markkina-arvon mukaan: suuret, keskisuuret ja pienet yhtiöt (Opi osakkeet 2018, 18). Pörssiin listautumisen myötä yhtiöstä tulee tiedotusvelvollinen, mikä lisää sen läpinäkyvyyttä. Yhtiön tulee säännöllisesti antaa tiedoksi tilinpäätös, tilinpäätöstiedote, toimintakertomus ja puoli- vuosikatsaus, sekä jatkuvasti tiedottaa kaikki osakkeen arvoon vaikuttava oleellinen tieto. Tilikauden jälkeen yhtiöt julkaisevat vuosikertomuksen, mikä sisältää muun muassa tilinpäätöksen ja katsauksen tulevaisuuteen. Viranomaisten tehtäväksi jää valvoa tiedottamisvelvollisuuden noudattamista. (Mts. 18; Osakeopas 2017, 19, 24.)

Tuotto ja riskinsietokyky

Osakesijoittajan osakkeista saama tuotto muodostuu osakkeen arvonnoususta ja yhtiön maksamasta osingosta. Arvonnousu selviää vasta osakkeiden myynnin yhteydessä, kun verrataan hankintahintaa sen hetkiseen osakkeen arvoon. Useimmat yritykset maksavat osinkoa joka kevät, jolloin yhtiö ilmoittaa osingon suuruuden osaketta kohden. Osakkeen tuottoprosentti kertoo, kuinka paljon osinkotuottoa saa osaketta kohden. Lopulliseen tuottoon vaikuttaa myös kaupankäyntikulut ja verot. (Kallunki ym. 2019, 13; Osakeopas 2017, 9.) Saario (2016, 82) huomauttaa, että tuoton lisäksi sijoittamiseen liittyy aina riski, mikä kasvaa tuotto-odotuksen kasvaessa. Riskillä tarkoitetaan positiivista tai negatiivista arvovaihtelua (Kallunki ym. 2019, 53). Riski voi esiintyä markkinariskinä tai yritysriskinä. Markkinariskillä tarkoitetaan pörssikurssien yleistä muutosta, mikä voi olla seuraus esimerkiksi korkotason muutoksesta, lainsäädännöstä, poliittisista tapahtumista tai pörssi-yhtiöiden heikentyneistä tuloskehityksistä. Riski voi olla myös osakekohtainen yritysrisiki, jolloin se koskee vain tietyn pörssi-yhtiön menestystä. (Osakeopas 2017, 13; Saario 2016, 84, 90.)

Sijoitusprosessissa olennaista on selvittää, millainen riskinsietokyky sijoittajalla on eli miten suhtaudutaan mahdollisiin tappioihin. Riskinsietokyky on henkilökohtainen, sillä siihen vaikuttaa sijoittajan varallisuus ja elämäntilanne. Sijoittajan tulee arvioida oma arvovaihtelun sietokyky ennen

sijoituspäätöksen tekemistä, sillä sijoitusten arvo voi vaihdella rajusti. (Kallunki ym. 2019, 12.) Riskinsietokyvyn arvioinnista on säännelty myös Sijoituspalvelulaissa (747/2012), jonka mukaan sijoitusneuvontaa tai omaisuudenhoitoa tarjoavan sijoituspalveluyrityksen on tunnettava asiakkaan osaaminen ja kokemus sijoitustuotteista tai palveluista. Lisäksi sijoituspalveluyrityksen on selvitettävä asiakkaan taloudellinen tilanne, sekä kuinka tappioihin suhtaudutaan ja millaisia sijoitustavoitteita on. Tuntemalla asiakkaan riskinsietokyky, osataan tarjota oikeaa neuvontaa. (Sipal 747/2012, 10:4§.)

Suuri osa sijoitusten riskinhallinnasta perustuu Harry Markowitzin vuonna 1952 kehittämään portfolioteoriaan, jonka keskeisin periaate liittyy hajauttamiseen. Portfolioteorian mukaan sijoittamiseen liittyvää riskiä voi pienentää portfoliolla eli sijoitussalkulla, mikä koostuu useasta eri sijoituskohteesta. (Kallunki ym. 2019, 29–30.) Optimaalista osakelajimäärää on tutkittu paljon, mutta selkeää vastausta tähän ei ole. Tutkimustulokset heittävät kymmenestä jopa 164 eri osakkeeseen. (Mangeloja 2021.) Osakeoppaan mukaan hajauttaminen 5–10 eri toimialan yhtiöön on suositeltavaa, jotta vältetään yritysriskiltä (Osakeopas 2017, 15, 36). Mangeloja (2021) muistuttaa, että hajauttaminen eri osakkeisiin ei suojaa markkinariskiltä, jonka vuoksi sijoitussalkussa sijoituksia tulisi olla lisäksi ajallisesti ja maantieteellisesti hajautettuina. Ajallisella hajauttamisella voidaan vähentää suhdannevaikutusten merkitystä salkkuun, kun taas maantieteellisellä hajauttamisella pienennetään riippuvuutta yhteen kansantalouteen. (Mangeloja 2021). Maantieteellisestä hajauttamisesta saatava hyöty on tutkimusten mukaan pienentynyt ja nykyään suositaankin eri toimialoille sijoittamista (Saario 2016, 86–90).

Jokaisella sijoittajalla tulisi olla selkeä sijoitussuunnitelma, joka tulisi elämäntilanteiden muuttuessa välillä tarkistaa ajan tasalle (Osakeopas 2017, 16–17). Bakerin ja Puttosen (2019) mukaan useiden sijoittajien virheeksi koituu sijoituspäätösten suunnittelemattomuus. Sijoitussuunnitelmaan tulisi käyttää enemmän aikaa ja sen voi tehdä joko itse tai sijoitusneuvojan kanssa. (Baker & Puttonen 2019, 3–5.) Olennaista olisi pohtia ainakin omaa taloudellista lähtötilannetta, säästöön laitettavia varoja ja milloin niitä tarvitsee, omaa riskinsietokykyä ja sijoitusperiaatteita, joiden mukaan sijoituspäätökset tehdään (Kallunki ym. 2019, 42; Saario 2014, 62–65). Huomiota tulee kiinnittää myös omaan kiinnostukseen ja osaamiseen, sillä sijoittamiseen käytettävissä oleva aika vaikuttaa sijoitussuunnitelmaan merkittävästi. Selkeä suunnitelma helpottaa päätöksenteossa myös

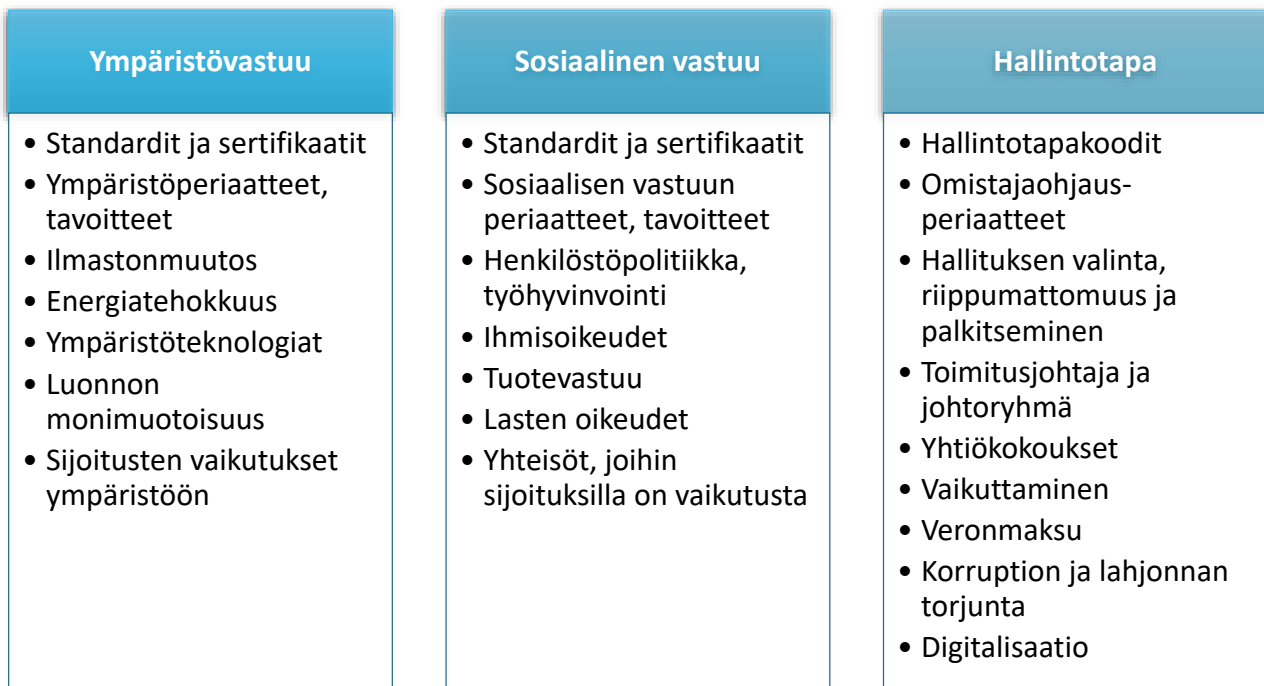

pörssikurssien laskusuhdanteen aikaan, jolloin sijoittaja voi turvautua ennalta suunnitelmassa mietittyihin ratkaisuihin. (Kurittu 2021, 37–38.)

3.2 Vastuullinen sijoittaminen

Vastuullinen sijoittajan sijoitusstrategia eroaa perinteisen sijoittajan strategiasta, sillä voiton tavoittelun lisäksi halutaan sijoituspäätöksissään huomioida myös ympäristövaikutukset (environment), sosiaaliseen vastuun (social) ja hallintotapaan (governance) liittyvät tekijät eli ESG-asiat. Sijoituspäätökseen vaikuttaa merkittävästi sijoittajan huomioimat ESG-tekijät, sekä tuotto-odotus suhteessa sijoittajan riskinsietokykyyn. (Hyrskke ym. 2020, 19–21, 30.) Sijoittajan tulee myös muistaa, ettei pelkkä vastuullisuus takaa sijoituksen kannattavuutta ja vastuullisuuskriteerien lisäksi sijoituskohdetta tulee tarkastella myös perinteisempien taloudellisten tunnuslukujen avulla (Kurittu 2021, 26). Vastuullisen sijoittamisen menetelmiä on monia ja niitä voi hyödyntää useisiin eri sijoituskohteisiin. (Hyrskke ym. 2020, 19–21, 30.) Mitään selkeää määritettä vastuulliselle sijoittamiselle ei kuitenkaan ole, eikä sijoituskohteitakaan voi yksiselitteisesti sanoa vastuullisiksi (Kurittu 2021, 11).

ESG-tekijät muodostuvat kirjainyhdistelmän mukaisesti kolmesta pylväästä, joita sijoituspäätöksissä voi huomioida (ks. kuvio 1). Ympäristöasioissa (E) huomio kiinnittyy esimerkiksi yrityksen ilmastomuutoksen torjuntaan ja energiatehokkuuteen. Sosiaalisen vastuun asioissa (S) korostetaan muun muassa työhyvinvointia ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Hallintotapa-asioissa (G) pyritään esimerkiksi hallituksen palkitsemiseen vastuullisesti sekä korruption ja lahjonnan vastaiseen toimintaan. (Hyrskke ym. 2020, 68.) ESG-tekijät eivät ole suoraan rahassa mitattavissa, mutta niiden seurauksena voi yritystoiminnan taloudellinen puoli horjua (ESG Reporting Guide 2.0 2019, 6). Silvola ja Vähämaa (2021) toteuttivat professori Bonnie Buchanan kanssa vuonna 2021 tutkimuksen, jonka mukaan suomalaisista yksityissijoittajista 60 prosenttia ottaa ESG-asiat jollain tapaa huomioon sijoituspäätöksessään. Vastaajien arvion mukaan sijoitussalkusta lähes puolet (47 %) oli vastuullisesti sijoitettua varallisuutta. Tutkimuksen mukaan naisten vastuullinen sijoittaminen oli yleisempää kuin miesten. Eroja oli myös ikäluokkien välillä, sillä alle 40-vuotiaat sukupuolesta riippumatta kiinnittivät vastuullisuuteen enemmän huomiota. (Silvola & Vähämaa 2021.)

Kuvio 1. Vastuullisen sijoittamisen kolmpilarimalli, esimerkkejä keskeisistä ESG-tekijöistä (Hyrskelmä ym. 2020, 68, muokattu)

Vastuullisen sijoittamisen asiantuntija Peter Lindström korostaa Taloudellinen mielenrauha -podcastissa (2020) vastuullisen sijoittamisen ilmiön kasvua ja valtavirtaistumista, jonka myötä myös rima vastuullisuudelle nousee koko ajan. Eniten sijoittajat nostavat vastuullisuudesta pinnalle ilmastoasioita, kuten hiilijalanjälkeä, mutta sosiaalista ja hallinnollista puolta ei tule unohtaa. (Taloudellinen mielenrauha 2020.) Mikäli huomio kiinnittyy vain yksilön arvoihin ja tuoton tavoittelu on toissijainen tekijä, on kyseessä eettistä sijoittamista. Vastuullinen sijoittaminen sekoitetaan usein eettisen sijoittamisen kanssa. Suurin ero näiden kahden välillä liittyy tuotto-odotukseen, sillä eettinen sijoittaja voi tinkiä tuotosta, kunhan arvojen mukainen toiminta toteutuu. Yleistä eettiselle sijoittajalle on sulkea kokonaan pois niin sanotut syntiosakkeet eli alkoholi, tupakka, aseollisuus, aikuisviihde ja uhkapelit. Vastuullinenkin sijoittaja ottaa huomioon ESG-asiat, mutta sijoitukselle halutaan ensisijaisesti hyvää tuottoa. (Silvola & Landau 2019, 32–33.)

Suoran osakesijoituksen tehdessään sijoittaja voi itse päättää, mitä vastuullisuuskriteerejä sijoittamiseen sisällyttää. Tietoa pörssiyrityksen vastuullisuudesta sijoittaja saa helpoiten yhtiöiden julkaisemista vastuullisuusraporteista. (Hyrskelmä ym. 2020, 149–153.) Vastuullisuusraportin sisältämää tietoa voi piensijoittajan olla haastava hahmottaa, joten yhtiöiden arvioinnin apuna voi hyödyntää

myös muun muassa sijoitusneuvojaa tai muita ulkopuolisia tietolähteitä. Esimerkiksi kansalaisjärjestöt, tutkimusorganisaatiot, YK:n instituutiot tai tutkivat journalistit tekevät pörssiyhtiöiden raporteista omia analyysyjä. Suomessa tällaisia ilmaisia analyysiraportteja yhtiöistä tekee esimerkiksi Finnwatch. (Silvola & Landau 2019, 104.) Lisäksi piensijoittaja voi hyödyntää pörssiyhtiöistä vastuullisuusraporttien perusteella tehtyjä listauksia, esimerkiksi aiemmin mainittua Corporate Knightsin Global 100 -listausta (Hyrskke ym. 2020, 149–153).

Eri tiedonlähteet ovat digitalisaation myötä sijoittajalla on helposti saatavilla. Reaaliaikaista informaatiota yritysten toiminnasta saa myös eri median kanavien kautta. (Kallunki ym. 2019, 4.) Kaikki osakemarkkinoita koskeva tieto on markkinainformaatiota, joka voi olla joko virallista tai ei-virallista. Virallinen markkinainformaatio koostuu esimerkiksi pörssin tuottamista tiedoista tai suoraan pörssiyhtiön julkaisemista tiedotteista. Ei-virallinen markkinainformaatio taas on kolmannen osapuolen tuottamaa tietoa perustuen muiden mielipiteisiin. Tietoa on siis saatavilla paljon, jota sijoittaja voi seurata oman sijoitusstrategian mukaisesti. (Opi osakkeet 2018, 65.)

Sijoitusstrategia valitaan sijoitussuunnitelmaa tehdessä, kuten kappaleessa 3.1 kerrottiin. Kurittu (2021) korostaa, että myös vastuullisen sijoittajan tulee lähteä miettimään sijoitussuunnitelmaa samalla lailla kuin perinteisesti sijoittavankin. Sijoitussuunnitelmassa tulee erityisesti olla selvillä oma riskinsietokyky. Vastuullisuudesta kiinnostuneen sijoittajan tulee lisäksi pohtia arvojaan ja mitä vastuullisuuden merkitystä. (Kurittu 2021, 37–40, 61.) Vastuullisuus näkyy eri sijoitussalkuissa eri tavoin, sillä ESG-asiat, tuotto ja riski huomioidaan yksilöllisesti (Hyrskke ym. 2020, 22–23). Myös vastuullinen sijoittaja voi hajauttaa sijoitussalkkuaan ja kannattaakin riskinhallinnan kannalta. Pörssiyhtiöiden kirjo on niin laaja, ettei vastuullisuuden korostaminen kavenna salkun rakennetta. (Kurittu 2021, 37–40, 61.)

Sijoitussuunnitelman yhteydessä on hyvä pohtia, miksi haluaa sijoittaa vastuullisesti. Vastuullisen sijoittamisen motiivina voi olla yksi tai useampi tekijä. Hyrskke ja muut (2020) korostavat parempaa tuottoa motiivin taustalla. Vastuullinen sijoittaminen on hyvä keino hallita sijoitusten riskiä ja tavoitella sopivaa tuotto-riskisuhdetta. Lisäksi motiiviin vaikuttaa yksilön arvot ja toimintaympäristö, kuten kulttuuri ja lainsäädäntö. (Hyrskke ym. 2020, 46–47.) Samat tekijät korostuvat myös Finsifin julkaisemassa Vastuullisen sijoittamisen oppaassa (2021, 5), jonka mukaan arvot, sijoitusten riskinhallinta, tuotto-odotus ja lainsäädäntö vaikuttaa vastuullisen sijoittajan motiiviin. Kurittu (2021,

31) korostaa erityisesti piensijoittajan arvojen ja mieltymysten merkityksen sijoituspäätöksiin. Osa sijoittajista haluaa sijoittaa mieltymystensä mukaan, omien arvojen ja sosiaalisen vastuun mukaisesti. Tämä voi johtua esimerkiksi muiden vakuuttamisesta tai siitä, että sijoittamista halutaan pitää hyvän tuulen harrastuksena. Jos verrataan vastuullisen sijoittajan salkkua perinteistä sijoittamista harrastavan sijoittajan salkkuun, voi näkyä olla hyvin erilainen. Ideaalista vastuulliselle sijoittajalle olisikin löytää kultainen keskitie tuoton haun ja omien mieltymysten välille. (Statman 2017.)

Vastuullisen sijoittamisen kehitys

Ajassa taaksepäin katsottuna vastuullisen sijoittamisen merkittävänä merkkipaaluna voidaan pitää vuonna 2006 syntyneitä YK:n tukemia vastuullisen sijoittamisen periaatteita (PRI, Principles for Responsible) (Silvola & Landau 2019, 26–27). PRI luotiin kehittämään ESG-asioiden vaikutuksiin kohdistuvaa ymmärrystä kansainvälisesti ja tukemaan näiden sisällyttämistä instituutiosijoittajien sijoituspäätöksiin (Vastuullisen sijoittamisen opas 2021, 30). Vastuullisen sijoittamisen periaatteet muodostuvat kuudesta perusperiaatteesta, joihin erilaiset ammattisijoittajat ja sijoituspalveluita tarjoavat toimijat pyritään sitouttamaan:

1. ESG-asiat osaksi sijoitusprosesseja
2. Aktiivinen omistajuus ja ESG-käytäntöjen liittäminen omistajakäytäntöihin
3. ESG-raportoinnin asianmukainen edistäminen sijoituskohteissa
4. Vastuullisen sijoittamisen periaatteiden käyttöönoton edistäminen sijoitustoimialalla
5. Vastuullisen sijoittamisen edistäminen yhdessä muiden sijoittajien kanssa
6. Oman toiminnan ja vastuullisen sijoittamisen raportoiminen

Periaatteet allekirjoittanut toimija raportoi PRI:lle vastuullisen sijoittamisen työtavoista ja saavutuksista, jotta voidaan tarkkailla minimivaatimuksien täyttymistä jatkossakin. Laiminlyömällä raportointia tai kehotuksia ottaa vastuullisuus aktiivisemmin huomioon, joutuu ulos PRI:n jäsenlistalta. (Hyrskke ym. 2020, 243–247; Silvola & Landau, 26–27.) PRI:n rinnalla toimii useassa maassa kansallinen SIF (Sustainable Investment Forum), jotka luovat kyseiselle maalle alustan käydä keskustelua vastuullisesta sijoittamisesta. Suomen vastuullisen sijoittamisen foorumi on Finsif, mikä on perustettu vuonna 2010. Jäsenet muodostuvat instituutiosijoittajista, varainhoitajista sekä palveluntarjoajista. Tarkoituksena on edistää vastuullista sijoittamista Suomessa ja suomalaisista lähtökohdista. (Hyrskke ym. 2020, 251.)

Kuvio 2. PRI ja YK vastuullisen sijoittamisen kehittäjinä (tiedot Silvola & Landau 2019, 26-28)

Silvolan ja Landaun (2019) mukaan PRI ja YK ovat olleet vastuullisen sijoittamisen kannalta merkittävässä roolissa. PRI on kehittänyt sijoittamista sijoittajien kannalta, YK taas on edistänyt sijoituskohteiden sekä yksityisen ja julkisen sektorin vastuullisuutta. (Silvola & Landau 2019, 26–28.) Global Compact -aloitetta ja kestävän kehityksen tavoitteita käsitellään myöhemmin kappaleessa 4.1.

3.3 Menetelmät vastuulliselle sijoittajalle

Vastuullista sijoittamista voi lähestyä monin eri tavoin, tarkastellaan seuraavaksi esimerkkejä eri lähestymistavoista. Finsifin julkaisemassa vastuullisen sijoittamisen oppaassa (2021) korostuu, kuinka jokainen sijoittaja valitsee itselleen sopivimman menetelmän omien lähtökohtien ja sijoitussuunnitelman mukaisesti. Menetelmiä voidaan käyttää yksittäin tai soveltaa useampaa yhdessä. Erilaisia lähestymistapoja ovat ESG-integrointi, teemasijoittaminen, suosiminen, poissulkeminen, aktiivinen omistajuus sekä vaikuttavuussijoittaminen. (Vastuullisen sijoittamisen opas 2021, 8.) Silvola ja Landau (2019, 39–40) mainitsevat edellä mainittujen menetelmien lisäksi normipohjaisen seulonnan ja vastuullisuusindeksien hyödyntämisen. Tarkastellaan seuraavaksi näitä kahdeksaa menetelmää tarkemmin.

Aloitetaan tarkastelemalla myöhemmin tässäkin tutkimuksessa hyödynnettävää ESG-integrointia. Menetelmän mukaisesti sijoittaja huomioi vastuullisuuskriteerit ja pohtii ESG-asioiden vaikutusta sijoituksen arvonmuodostukseen. Tiettyä tapaa ESG-integrointiin ei ole, vaan sijoittaja voi itse päättää kuinka menetelmää hyödyntää. Integrointiin voidaan hyödyntää yhtiöiden julkisen ESG-asioihin liittyvän tiedon lisäksi ESG-analyysejä ja luokitteluja ulkopuolisilta palveluntarjoajilta. (Mts.

38.) Olennaiset vastuullisuuskriteerit vaihtelevat eri toimialoilla, mikä on hyvä huomioida ESG-analyysiä tehdessä. Vastuullisuusraportoinnin vaatimuksia kehitetään parhaillaan, joten ESG-integrointi sen avulla tulee helpottumaan tulevaisuudessa. (Vastuullisen sijoittamisen opas 2021, 9.) ESG-integrointia myös kritisoidaan, sillä Mustosen (2021) mukaan menetelmään kohdistuu liian korkea tuotto-odotus. ESG-analyysissä korkeiden pisteiden yhtiöiden osakkeiden hinnat ovat nousseet, jonka vuoksi arvonnousua ei enää samalla tavalla muodostu kuin aiemmin. (Mustonen 2021.)

Toinen lähestymistapa on teemasijoittaminen. Teemasijoittaja keskittyy johonkin valittuun kestävä kehityksen teemaan eli esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuntaan tai energiatehokkuuteen. Valittavana on paljon ei teemavaihtoehtoja, joista sijoittaja voi itse valita mieluisen, (Kurittu 2021, 68–69). Sijoituspäätökset tehdään valittu teema huomioon ottaen, jolloin kaikkien sijoitussalkun kohteiden tulee olla valitun teeman mukaisia (Vastuullisen sijoittamisen opas 2021, 15–16). Sijoittaja voi esimerkiksi etsiä yhtiöitä, jotka innovaatioiden avulla edistävät vastuullisuusteemaa tai käyttää hyödyksi teeman mukaisia indeksejä.

Tarkastellaan seuraavaksi suosimisen ja poissulkemisen menetelmiä. Suosimalla vastuullinen sijoittaja voi valita vastuullisimpia toimialoja tai yrityksiä, joihin varojaan haluaa sijoittaa. Jokainen yksilö voi valita itse, mitä kriteerejä painottaa. Suosimista voi tehdä esimerkiksi best-in-class-menetelmällä, jolloin yhtiöt arvioidaan toimialaluokassaan paremmuusjärjestykseen ESG-kriteerien mukaisesti ja valitaan ”päältä” parhaat. (Mts. 10.) Suosimisen vastakohtana pidetään Silvola ja Landaun (2019) mukaan poissulkemista. Sijoittaja voi kokonaan sulkea pois itselleen kyseenalaiset yhtiöt tai toimialat. (Silvola & Landau 2019, 34–39.) Päätös voi perustua joko taloudelliseen hyötyyn eli halutaan pienentää sijoitussalkun riskiä tai arvovalintaan eli ei haluta tukea tiettyjä asioita (Vastuullisen sijoittamisen opas 2021, 11). Poissulkeminen on perinteisimpiä ja yksinkertaisimpia vastuullisen sijoittamisen menetelmiä (Hyrskke ym. 2020, 112).

Viides vastuullisen sijoittamisen menetelmänä aktiivinen omistajuus on toimintaa, jossa osakkeenomistaja pyrkii omalla toiminnallaan vaikuttamaan aktiivisesti kyseisen yhtiön toimintaan. Osakkeenomistajalla on oikeus osallistua yhtiökokouksiin, äänestää niissä, sekä asettaa käsiteltäviä aiheita puheeksi. Aktiivinen omistaja pyrkii toiminnallaan parantamaan yhtiön vastuullisuusasioita.

(Kurittu 2021, 90–91.) Pienellä osakemäärällä yhtiöiden vastuullisuusasioihin vaikuttaminen on lähes mahdotonta, sillä osakkeita on niin paljon liikkeellä. Yksittäisen piensijoittajan äänioikeudella ei lähtökohtaisesti instituutiosijoittajien rinnalla ole kovinkaan suurta merkitystä, ellei sijoittaja liity esimerkiksi yritysaktivistien tai säätiöiden kanssa yhteistyöhön. (Brest, Gilson & Wolfson 2018, 221; Hyske ym. 2020, 153–155.) Toisaalta keskustelulla voi pikkuhiljaa saada aikaan myös muutosta, joten täysin turhana yhtiökokouksissa ja niiden ulkopuolella käytyjä keskusteluja ei tule pitää. Aktiivinen omistajuus sekoitetaan usein vaikuttavuussijoittamisen kanssa. Vaikuttavuussijoittamisella varoille haetaan tuottoa niin, että siitä on konkreettisesti yhteiskunnalle hyötyä. Menetelmänä vaikuttavuussijoittaminen on hankemuotoista, sillä sijoitusvarallisuus kanavoitetaan erilaisiin hankkeisiin esimerkiksi velkakirjalainojen kautta. (Kurittu 2021, 85, 90.) Olennaista on, että sijoitetut varat ovat oikeasti vaikuttaneet hankkeen onnistumiseen ja ilman niitä hankekaan ei olisi välttämättä toteutunut (Vastuullisen sijoittamisen opas 2021, 17).

Vastuullisen sijoittamisen menetelmänä voidaan pitää myös normipohjaista seulontaa. Menetelmää noudattava sijoittaja tekee aika ajoin sijoituskohteilleen tarkistustoimenpiteen. Sijoituskohde seulotaan varmistamalla, että niissä noudatetaan ajantasaisia kansainvälisiä normeja. (Silvola & Landau 2019, 39.) Esimerkiksi voidaan poissulkea sijoitussalkusta yhtiöt, jotka eivät nouda YK:n Global Compact -sopimusta (ks. kappale 4.1) (Hyske ym. 2020, 116). Mikäli normeista poikkeava sijoituskohde havaitaan, pyritään sen toimintaan joko vaikuttamaan tai sulkemalla kohde kokonaan pois sijoitussalkusta. Viimeisenä menetelmänä esitellään vastuullisuusindeksit. Indeksillä tarkoitetaan koko markkinoista tai jonkun tietyn osa-alueen osakkeista muodostettua kokonaisuutta, jonka kehitystä voi seurata (Opi osakkeet 2018, 24). Sijoittaja voi seurata vastuullisuusindeksejä, jotka ottavat ESG-asiat indeksin kokoamisessa huomioon. Menetelmää pidetään yksinkertaisena, sillä indeksien ottaessa vastuullisuuskriteerit huomioon ei sijoittajan itse tätä tarvitse tehdä. Indeksit voivat muodostua esimerkiksi tiettyjen toimialojen parhaiten ESG-asiat huomioon ottavista yhtiöistä. (Silvola & Landau 2019, 39.)

3.4 Sosiaalisten tekijöiden ESG-integrointi

Aiemmassa kappaleessa esiteltiin ESG-integrointia, mikä on tämän tutkimuksen kannalta oleellinen menetelmä, sillä tutkimuksen tarkoitus on tarkastella tutkimuskohtaisen sosiaalisen vastuun tekijöitä. ESG-asioiden raportointi kehittyy jatkuvasti ja uusia mitattavia aiheita kehittyy. Nasdaqin luoma raportointiopas keskittyy 30 ESG-mittariin, jotka jakautuvat ympäristötekijöihin, sosiaalisiin

tekijöihin ja hallintotapaan liittyviin tekijöihin. Sosiaalisia tarkasteltavia tekijöitä on Nasdaqin mukaan kymmenen: toimitusjohtajan palkan suhdeluku, sukupuolen palkkasuhde, henkilöstön vaihtuvuus, sukupuolten monimuotoisuus, määräaikaisten työntekijöiden suhde, syrjimättömyys, tapaturmaprosentti, maailmanlaajuinen terveys ja turvallisuus, lapsi- ja pakkotyövoima ja ihmisoikeudet. (ESG Reportin Guide 2.0 2019, 13, 19–23.) Hyödynnetään näitä tietoja myöhemmin tutkimusaineiston analyysissä. Seuraavaksi esitellään nämä kymmenen sosiaalista raportointimittaria ja kerrotaan mitä luku kertoo:

- **S1 Toimitusjohtajan palkan suhdeluku:** Valaisee yhtiön toimitusjohtajan kustannuksia verrattuna muihin työntekijöihin. Merkittävät erot toimitusjohtajan ja muun henkilöstön palkkioiden välillä saattaa vaikuttaa työntekijöiden tehokkuuteen ja aiheuttaa vaihtuvuutta, mikä taas vaikuttaa yrityksen taloudelliseen puoleen.
- **S2 Sukupuolen palkkasuhde:** Mittaa mahdollisten sukupuolten palkkausten välisten erojen laajuutta ja vaikutusta. Monessa maassa on lainsäädännön myötä tasa-arvoisen palkkaus samanarvoisesta työstä. Palkkaerot sukupuolten välillä saattaa siis rikkoa lakia ja vaikuttaa yrityksen maineeseen.
- **S3 Henkilöstön vaihtuvuus:** Työntekijöiden vaihtuvuus voi vaikuttaa yrityksen resurssien vaihteluun, budjettiin, toiminnan suunnitteluun ja tuottavuuteen. Korkea vaihtuvuus voi viitata henkilöstön epävarmuuteen ja tyytymättömyyteen tai ilmentää organisaation ydintoimintojen uudelleen rakentumisesta. Vaihtuvuudella on yhteys kustannuksiin ja arvoon joko palkkauksen pienemisellä tai suurentuneina rekrytointikuluina.
- **S4 Sukupuolten monimuotoisuus:** Kasvata monimuotoisuus (niin miesten kuin naisten) voi edistää luovuutta, tiimin tuottavuutta ja lieventää eriarvoisuutta. Epätasa-arvo sukupuolten välillä voi osoittaa työpaikan eriarvoisuuteen liittyviä riskejä.
- **S5 Määräaikaisten työntekijöiden suhde:** Antaa tietoa henkilöstöstrategiasta ja työllisyysrakenteiden johtamisesta. Työvoiman työsuhteiden suhde osoittaa, kuinka organisaation resurssit rakentuvat kokonaisstrategian toteuttamiseksi. Antaa käsityksen liiketoimintamallista, kuinka työpaikan vakautta ja muita etuja tarjotaan.
- **S6 Syrjimättömyys:** Antaa tietoa henkilöstöstrategiasta ja henkilöstön johtamisesta. Voi kertoa yrityksen riskinhallinnan tehokkuudesta ja laajuudesta.
- **S7 Tapaturmaprosentti:** Alhaiset tapaturma- ja poissaololuvut kertovat henkilöstön hyvinvoinnista ja toiminnan tuottavuudesta. Työterveys- ja turvallisuussuorituskyky on keskeinen vastuullisuusmittari, sillä heikko työterveys ja -turvallisuus voi vaikuttaa investointeihin, arvoon ja yhtiön sosiaaliseen puoleen.
- **S8 Maailmanlaajuinen terveys ja turvallisuus:** Työterveys- ja turvallisuuspolitiikka edistää positiivista henkilöstökulttuuria. Mittari kertoo yhtiön työterveyden ja turvallisuuden johtamisperiaatteista, sekä kuinka yrityksen tehokasta ja laajaa riskinhallinta on.
- **S9 Lapsi- ja pakkotyövoima:** Tähän liittyvien asioiden huomioiminen yrityksen politiikassa osoittaa sosiaalisen vastuullisuuden merkityksestä. Lakia rikkovat työsuhteet altistavat yrityksen merkittävälle riskille, joten mittari on yrityksen riskinhallinnankin kannalta suuressa roolissa.

- **S10 Ihmisoikeudet:** Vahvan ihmisoikeuspolitiikan noudattaminen johtaa usein tuottavuuden paranemiseen ja pienentää riskejä. Mittari kertoo yrityksen riskinhallinnan tehokkuudesta ja laajuudesta.

Yritykset voivat halutessaan sisällyttää nämä tunnusluvut raportointiin. Tarkemmin mittareiden sijainnit vastuullisuusraporteissa ja mittaustavat esitellään liitteissä (ks. liite 1). (Mts. 13, 19–23.) ESG-integrointiin vaikuttaa sijoittajan riskinsietokyky. Mikäli haluaa välttää suurta riskiä ja lisätä salkkuun osakkeita tasaista tuottoa lupaavasta yhtiöstä, valitaan ESG-näkökulmasta erinomaisesti suoriutuvia yhtiöitä. Riskiä ottava sijoittaja taas uskaltaa sijoittaa myös ESG-asioissa heikommin suoriutuviin ja aliarvioituihin yrityksiin. (Silvola & Landau 2019, 22–23.) Kuten aiemmassa kappaleessa kerrottiin, voi sijoittamisen menetelmiä yhdistellä keskenään. Sijoittaja voi siis esimerkiksi teemasijoittamalla luoda sijoitussalkun, missä korostaa tiettyä ESG-tekijää, tai etsiä ESG-asioissa aliarvostettuja yhtiöitä ja pyrkiä aktiivisella omistajuudella muuttamaan tilannetta.

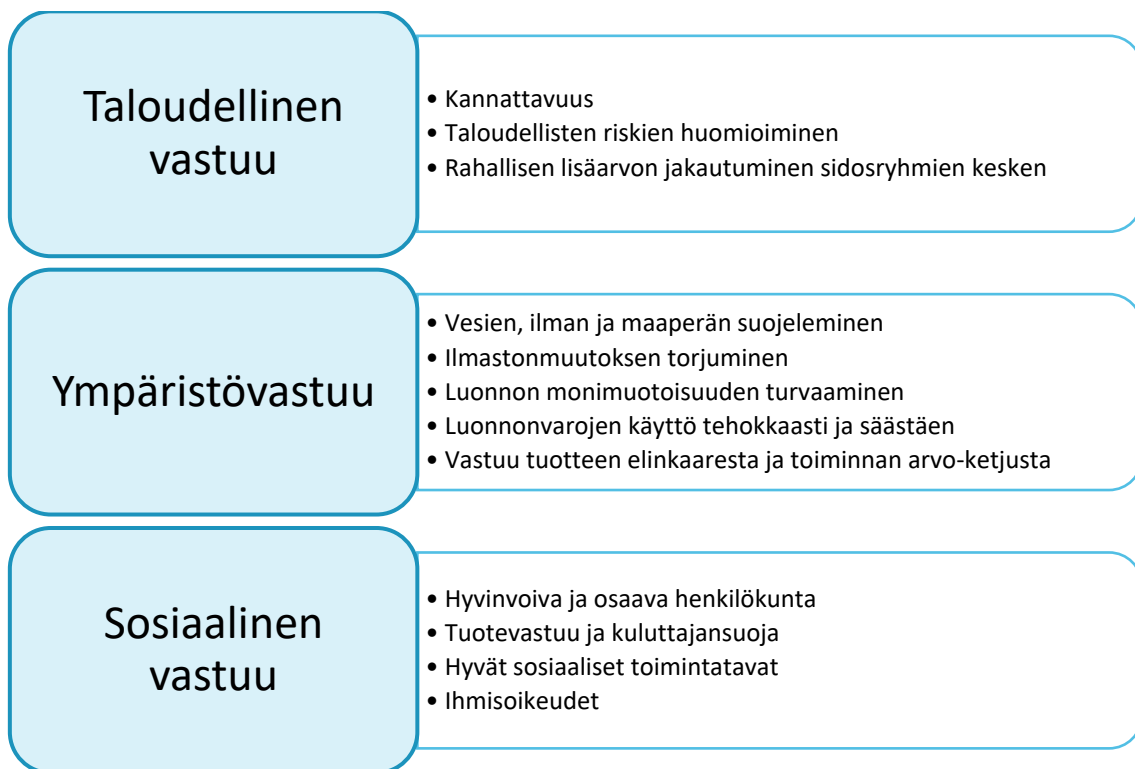
4 Yritysvastuu

Aloitetaan tämä kappale tarkastelemalla alakappaleessa 4.1 yritystoiminnan vastuullisuutta, sekä kuinka se tulisi huomioida yhtiön sisällä. Sidosryhmät vaativat vastuullisuusviestinnän kautta konkreettisia tuloksia vastuullisuudesta, jonka myötä vastuullisuusraportoinnin merkitys on kasvanut (Kurittu 2021, 224). Esitellään alakappaleessa 4.2 vastuullisuusraportoinnin perusteita ja alakappaleessa 4.3 mitä ohjeistuksia raportointiohjeistuksia. Kappaleen tarkoitus on luoda tietoperusta vastuullisuusraportille, jotta tutkimuskysymyksiin saadaan vastaukset.

4.1 Yritystoiminnan vaikutukset

Yritystoiminta vaikuttaa ihmisiin, ympäristöön sekä yhteiskuntaan. Yritys voi kantaa vastuun näistä vaikutuksista vähentämällä haitallisia tekijöitä ja lisäämällä sen sijaan positiivisesti vaikuttavia tekijöitä. Vastuullisuus on osa hankintoja, yrityksen omaa toimintaa sekä lopputuotteiden tai palveluiden käyttäjiä. (Niskala, Pajunen & Puroila 2019, 21). Ei ole olemassa yhtä standardia, jonka mukaan voidaan luokitella yritykset vastuullisiin ja ei-vastuullisiin. Lisäksi eri toimialoilla vastuullisuus korostuu eri tavoin. Yrityksen tulee itse valita oman toimintansa kannalta olennaiset vastuullisuustekijät ja viestiä näistä sidosryhmille. (Kurittu 2021, 11, 151.)

Yritysvastuu voi olla välitöntä tai välillistä vastuuta, ja se jakautuu yleensä kolmeen osioon: taloudellinen vastuu, ympäristövastuu ja sosiaalinen vastuu (ks. kuvio 2) (Niskala ym. 2019, 21). Taloudellinen vastuu antaa kuvan yrityksen taloudellisen toiminnan vaikutuksista, mitä ei taloudellista toimintaa kuvaavasta tilinpäätöksestä käy ilmi. Ympäristövastuulla kuvataan yrityksen toiminnan vaikutuksia ympäristöön kokonaisuudessaan, sekä yritystoiminnan että yksittäisten tuotteiden ja palveluiden osalta. Sosiaalista vastuuta kuvaamalla saadaan käsitys henkilöstöstä, ihmisoikeuksista, tuotevastuusta sekä vaikutuksista yhteiskuntaan. (Raportoinnin abc n.d.) Helposti ajatellaan taloudellisen vastuun olevan muita osa-alueita tärkeämpi. Tämä ei pidä paikkaansa, eikä näitä osa-alueita tulisi yritysvastuussa asettaa vastakkain. Taloudellisesta vastuusta huolehtiminen on yritysvastuun onnistumisen kannalta merkittävässä roolissa, mutta se ei yksin kokonaisuutta pelasta. (Hyrskke ym. 2020, 238–239.) Koronan aikana varsinkin sosiaalisen vastuun merkitys on kasvanut entisestään (Taloudellinen mielenrauha 2020).

Kuvio 3. Esimerkkejä yritysvastuun keskeistä tekijöistä (tiedot Niskala ym. 2019, 21)

Vastuullisuus osaksi yrityksen toimintaa

Johtaminen on oleellisessa osassa yritysvastuun onnistumiseksi ja vastuullisuuden ottamiseksi osaksi yrityksen liiketoimintaa. Yritysvastuujohtaminen alkaa yritysvastuun sisällön ja strategian määrittämisestä, jonka jälkeen varmistetaan tarvittavat resurssit ja työkalut strategian toteutumiselle. (Niskala ym. 2019, 49–50.) Yrityksen on sitouduttava yritysvastuuseen ja muutettava se osaksi yrityskulttuuria. Sisäisellä viestinnällä varmistetaan, että yrityksessä ymmärretään omat vastualueet ja tavoitteet, sekä osataan toimia strategian mukaisella tavalla. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 65–66.) Vastuullisuusraportoinnin merkityksen kasvaessa datan hallinta osana yritysjohtamista on noussut myös yhä tärkeämmäksi. Yrityksen tulee osata kerätä ja koota ESG-dataa, sekä ymmärtää ja hyödyntää sitä päätöksissä. (ESG Reporting Guide 2.0 2019, 8–9.)

Yritysvastuu voi olla haasteellista, mutta onnistuessaan mahdollistaa parempaa yritystoimintaa. Haastavaa voi olla sanallisen sitoutumisen lisäksi toteuttaa yritysvastuuta käytännössä osana päätöksentekoa, toimintatapoja ja yrityskulttuuria. Toisaalta onnistunut yritysvastuu parantaa yrityksen liiketoimintaa ja jopa kehittää uusia innovaatioita. (Niskala ym. 2019, 30, 48.) Kuritun (2021, 12) mukaan lisäämällä yritysvastuuta osaksi jokapäiväistä yrityksen toimintaa hallitaan myös liiketoimintaan kohdistuvia riskejä, kuten maine-, rahoitus- ja ympäristöriskejä.

Vastuullista liiketoimintaa ohjaa YK:n tukema Global Compact -aloite, joka muodostuu kymmenestä periaatteesta. Kymmenen periaatetta pohjautuu kansainvälisiin normeihin liittyen työelämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, ympäristövahinkojen torjumiseen ja korruption ehkäisemiseen. (Silvola & Landau 2019, 26–27.) Sitoutuessaan Global Compact -aloitteeseen yhtiö edistää kyseisten periaatteiden noudattamista toiminnallaan. Parhaiten periaatteiden kanssa onnistuneet yritykset palkitaan vuosittain Global Compact LEAD -listauksella. (Kurittu 2021, 157.) Yrityksen toimintaa ohjaavat OECD:n toimintaohjeet antavat monikansallisille yrityksillä suosituksia, joiden avulla yritykset voivat edistää omaa vastuullisuuttaan. Toimialakohtaiset ohjeistukset auttavat yrityksiä tunnistamaan ja käsittelemään ihmisiin, ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä riskejä, sekä harjoittamaan vastuullista liiketoimintaa. (Yhteiskuntavastuun ohjeet ja periaatteet n.d)

Yritys voi vastuullisella toiminnallaan pyrkiä saavuttamaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteet eli SDG:t (Sustainable Development Goals), jotka koostuvat 17 tavoitteesta. Tavoitteet liittyvät tär-

keimpiin kestäväen kehityksen teemoihin, esimerkiksi terveelliseen elämään ja tasa-arvoon, kestäväen teollisuuden sekä vedenalaisen ja maanpäällisen monimuotoisuuden suojeluun. (Kurittu 2021, 68.) Nämä 17 tavoitetta ovat valtioille suunniteltuja, mutta useat yhtiöt kertovat vastuullisuusraporteissaan ottaneensa SDG:t osaksi toimintaansa. Yhtiöt saattavat kuitenkin helposti yliarvioida oman toiminnan positiiviset vaikutukset kestäväen kehityksen kannalta, joten tavoitteiden kanssa on hyvä olla varuillaan. (Hyrskke ym. 2020, 272–273.) Sijoittaja voi hyödyntää kestäväen kehityksen tavoitteita tunnistaakseen globaalisti tärkeitä vastuullisuusasioita, joita sijoituskohteen tulisi toiminnallaan pyrkiä edistämään (Kurittu 2021, 68–69). Edellä mainitut YK:n tukema Global Compact -aloite, OECD:n toimintaohjeet sekä YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet ovat hyvin tärkeitä osia yrityksen yritysvastuun muodostumiselle (Yhteiskuntavastuun ohjeet ja periaatteet n.d.).

Yritysvastuun kehittyminen

Kuten jo tämän opinnäytetyön johdannossakin kerrottiin, on sidosryhmien vaatimuksilla ollut suuri merkitys yrityksen vastuullisuuden korostumiseen yhteiskunnassa. Samaa mieltä ovat myös Jorgensen ja Pederson (2018), jotka korostavat vaatimusten lisääntymistä jatkuvan vastuullisuuskeskustelun myötä. Vaatimusten lisääntyessä yritykset itsekin ovat kaikilla toimialoilla ymmärtäneet yritysvastuun merkityksen liiketoiminnan jatkuvuuden kannalta. Yritykset ovat kehittäneet omaa toimintaketjuaan vastuullisemmaksi tai pyrkineet jopa kehittämään liiketoiminnan innovaatioita, joilla voidaan vaikuttaa yhteiskunnan vastuullisuuteen. (Jorgensen & Pederson 2018, 25–26.) Myös Hyrskke ja muut (2020, 224–225) nostavat esiin, kuinka vastuullisuuskeskustelun myötä yritysvastuusta on tullut hyvin olennainen osa yrityksen liiketoimintaa, arvomaailmaa, toimintakulttuuria ja toimintatapoja. Aiemmin tässä opinnäytetyössä kerrottiin aktiivisen omistajuuden menetelmästä kappaleessa 3.3 ja kuinka pieni vaikutus yksittäisen osakkeenomistajan äänellä on yhtiökokouksissa. Tässä kohtaa kuitenkin ymmärretään aiempaa enemmän yhdenkin äänen merkitystä, sillä vähitellen yksittäisten osakkaiden keskustelu saattaa muuttaa suurtenkin osakkaiden näkemystä asiaa ja lumipalloefektinä edistää vastuullisuutta.

Nykyään vastuullisuuskeskustelun katse laajentuu yrityksen oman toiminnan ja sen vaikutusten lisäksi Koipijärven ja Kuvajan (2020) mukaan myös yrityksen hankintaketjun vastuullisuuteen. Hankintaketju voi koostua alihankkijoista, tavarantoimittajista ja materiaaltoimittajista sekä palveluntarjoajista, jotka levittäytyvät kansainvälisesti ympäri maailmaa. Toiminnan ulottuessa Suomen ulkopuolelle,

vastuullisuuden toteutuminen ja toiminnan valvonta on koettu haasteelliseksi. Sidosryhmien vaatimukset vastuullista hankintaketjua kohtaan kuitenkin tuottavat tulosta, sillä vastuullisuus on noussemassa myös tällä yritystoiminnan osa-alueella suurempaan arvoon. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 201, 208–210.)

Kansainvälisessä yritystoiminnassa suurilla yhtiöillä voi olla pienten paikallisten yhteisöjen keskellä paljon valtaa, mitä se ei edes ymmärrä omaavansa. Yrityksen on siis muistettava vuorovaikutus paikallisten kanssa ja huomioitava toiminnan vaikutus ympäristöön. (Thielen 2005, 1–2; viitattu lähteeseen Waddock 2002.) Piirto ja Wilska (2018) käsittelevät selvityksessään sitä, kuinka suomalaisten yhtiöiden tulee ehkäistä ja hallita ihmisoikeusriskejä erityisesti sellaisissa maissa, missä tähän liittyvä lainsäädäntö tai ihmisoikeuksien suojelu ei ole niin vahvaa. Yhtiöt voivat tiedostaen tai tiedostamatta toiminnallaan edesauttaa ihmisoikeuksien heikkenemistä. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi vaaralliset työolosuhteet tai myrkyllisten aineiden päästäminen luontoon niin, että yhteisön ihmisoikeudet kärsivät. Selvityksessä korostetaan huolellisuusperiaatteita toiminnassa ja tarkastellaan tapoja, kuinka yhtiöt voivat ottaa ihmisoikeuskysymykset paremmin huomioon. (Piirto & Wilska 2018, 4–14.)

4.2 Yritysvastuuraportointi

Tarkastellaan seuraavaksi tarkemmin vastuullisuusviestinnän merkitystä ja yrityksen vastuullisuusraportointia. Pelkkä vastuullisuudesta puhumine ei riitä sidosryhmille, vaaditaan lisäksi jotain todisteita (Kurittu 2021, 224). Eräranta ja Penttilä (2021, 13–14) tuovat esiin yhtiön vastuullisuusviestinnän keinoja, joita ovat esimerkiksi vastuullisuusraportti, yhtiön verkkosivut, sosiaalinen media, lehdet, esitteet, tuotepakkaukset ja erilaiset vuorovaikutustilanteet kuten asiakaspalvelu. Vastuullisuusraportoinnilla yritys viestii ympäristövastuusta, sosiaalisesta vastuusta ja taloudellisesta vastuusta, jotka usein rinnastetaan ESG-tekijöihin (Shoaf, Jermakowicz & Epstein 2018, 1–2).

Vuosittain julkaistavassa vastuullisuusraportissa kerrotaan muun muassa yhtiön vastuullisuustavoitteiden edistymisestä ja tulevaisuuden tavoitteista, sekä havaituista vastuullisuusriskeistä ja niiden hallinnasta. Yhtiö kertoo saavutetuista tavoitteista, mutta käy myös läpi mitä tavoitteita on jäänyt toteutumatta ja miksi. Lukijalle voidaan esittää vastuullisuuteen liittyviä määrällisiä mittareita, tavoitteita sekä konkreettisia tuloksia. Vastuullisuusraportti voidaan tehdä verkkosivustoksi, pdf-tiedostoksi, painetuksi raportiksi tai näiden yhdistelmäksi. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 48–49.)

Tarkemmin lainsäädännön vaatimuksia ja raportointiohjeistuksia vastuullisuusraportille käsitellään seuraavassa kappaleessa 4.3. Suomessa palkitaan vuosittain parhaiten vastuullisuusraportoinnissa onnistuneet yritykset. Kilpailun järjestämisessä mukana olleen Timo Tyrväisen mukaan oppiminen vastuullisuusasioissa on kilpailun myötä onnistunut, sillä vastuullisuusajattelu yrityksissä on kehittynyt valtavasti. (Sommers 2021.)

Viestimällä yhtiön vastuullisuusasioista lisätään sekä läpinäkyvyyttä, että vahvistetaan luottamusta sidosryhmiin. (Eräranta & Penttilä 2021, 13–14.) Vastuullisuusraportit ovat laajoja kokonaisuuksia, mikä sisältää paljon tietoa eri sidosryhmille. Se ei siis ole vain sijoittajia varten tehty kokonaisuus ja osa tiedosta voi olla hyödytöntä. Yrityksen vastuullisuuden kokonaiskuvan ymmärtämiseksi tulisi raportista tarkistaa ainakin yrityksen kuvaus liiketoiminnasta, vastuullisuuden kulmakivet, toiminnan vastuullisuusriskit ja mahdollisuudet sekä asetetut vastuullisuustavoitteet. (Kurittu 2021, 224–227.)

Vastuullisuusraportointia kritisoidaan niiden hajanaisuudesta ja epä johdonmukaisuudesta. Vastuullisuusraportteja julkaistaan kyllä paljon, mutta raportointi ei ole välttämättä kovin laadukasta ja vertailukelpoista. Kaivattaisiin tilinpäätöksen kaltaista yhtenäistä raportointia, jotta sidosryhmien tarpeet täytettäisiin ja yritys myös itse saisi laadukkaampaa tietoa omaan käyttöönsä. Yhdenmukainen raportointi etenee jatkuvasti, kun syntyy raportointia selkeyttämään ohjeistuksia. Tärkeää olisi kuitenkin saada nämä kaikki ohjeistukset yhdistettyä ja luotua yksi suuri kokonaisuus. Tarvitaan yhdenmukainen raportointiviitekehys maailmanlaajuisten vastuullisuuden standardien mukaisesti, jotta saadaan vertailukelpoisia ja luotettavia mittareita. (Daubeney 2021.) Tiedon yhtenäistämistä kehittämään Finanssiala on esittänyt aloitteen yhteisestä rekisteristä, johon yritykset voisivat antaa vapaaehtoisesti ESG-tietonsa. Julkinen ESG-rekisteri kokoaisi yritysten vastuullisuustiedot yhteen paikkaan, jolloin tietoa olisi helppo hyödyntää sijoituksiin, tutkimuksiin ja opetukseen. Data olisi yhdessä paikassa, jossa sitä voisi helposti vertailla yritysten kesken. Toisaalta myös yritys saisi tästä näkyvyyttä. Rekisteriä voisi hallita esimerkiksi EU-viranomainen. (Kamppi 2020.)

Vastuullisuusanalyysit

Yhtiöiden vastuullisuuden arviointiin voi hyödyntää myös palveluntarjoajien tekemiä vastuullisuusanalyysijä, joiden avulla yhtiöt luokitellaan paremmuusjärjestykseen. Analyyseissä hyödynnetään

vastuullisuusraportteja, mediaa ja mahdollisia lisäselvityksiä. (Silvola & Landau 2019, 97–99.) Ulkopuolisia ilmaisia palveluntarjoajia ovat esimerkiksi MSCI ESG Rating, Sustainalyticsin ESG Risk Rating, S&P:n ESG Scores ja Sustainability Year Book sekä Corporate Knightsin Global 100 -lista (ks. liite 2) (Kurittu 2021, 63–68). Suomalaiset pörssiyhtiöt pärjäävät luokitteluissa hyvin, sillä esimerkiksi Corporate Knightsin vertailussa Helsingin pörssi on valittu vastuullisimmaksi pörssiksi jo useampana vuonna (Helsinki Stock Exchange tops sustainability disclosure ranking while most flat-lined 2020).

Silvola ja Landau (2019) huomauttavat, kuinka vastuullisuusanalyysjä voidaan tehdä hyvin eri tavoin ja eri vastuullisuuskriteerejä painottaen, sillä yhtä oikeaa standardia tähän ei vielä ole kehitetty. Listauksissa saattaa myös näkyä eroja sekä toimialojen välillä, että maakohtaisesti. (Silvola & Landau 2019, 97–99.) Esimerkiksi Pohjoismaissa yhtiöt ovat tottuneet avoimeen ja rehelliseen kirjoitusasuun vastuullisuusraportoinnissa, mikä näkyy myös hyvänä menestyksenä vertailuissa (Kurittu 2021, 25). On siis muistettava, ettei yhden palveluntarjoajan luokittelu kerro koko totuutta (Silvola & Landau 2019, 97–99). Vastuullisuusraportoinnissa on myös laatueroja, sillä osa yrityksistä on tehnyt raportointia pidempään. Tämä voi osaltaan vaikuttaa listaukseen, kun pitkään raportointia tehneet yritykset luovat laadukkaampia raportteja ja pärjäävät vertailuissa paremmin. (Kurittu 2021, 25.)

Vastuullisuusraportoinnin luotettavuus

Vastuullisuusviestintään liittyy haaste, sillä yritys voi väittää olevansa vastuullinen huolimatta todellisista toimista (Pihlström 2021, 140–141) Yritysvastuuseen liittyvän paineen lisääntyessä, viestivät yritykset alussa olemattomasta vastuullisuudesta. Kerrottiin esimerkiksi ilmastonmuutoksen estämisestä, vaikka todellisuudessa toiminnassa mitään ei ollut muutettu. Tätä kutsutaan viherpeusiksi. (Fox 2021.) Vastuullisuusraportoinnin yhtenäisen standardin puutoksen vuoksi myös mitaustavat saattavat vaihdella yhtiöiden kesken, joten niitä tulisi käydä läpi kriittisellä silmällä (Taloudellinen mielenrauha 2020).

Vastuullisuus itsessään sisältää vastuullisen viestinnän merkityksen ja yritykset ovat onneksi ymmärtäneet totuuden merkityksen sidosryhmille. Esimerkiksi jo kehitettävien kohteiden kertominen lukijalle rehellisesti voi kasvattaa luottoa raportointia kohtaan. (Kurittu 2021, 230–231.) Suomessa

muutenkin vastuullisuus on onneksi usein melko aitoa, eikä sitä tarkoituksenmukaisesti hyödynnetä vain julkisena näyteikkunana (Pihlström 2021, 140–141). Vastuullisuusraportteja hyödyntää myös ESG-analyysijä tekevät palvelut sekä rahoitusyhtiöt, joten aivan epäluotettavasta tiedosta ei ole kyse (Kurittu 2021, 230–231).

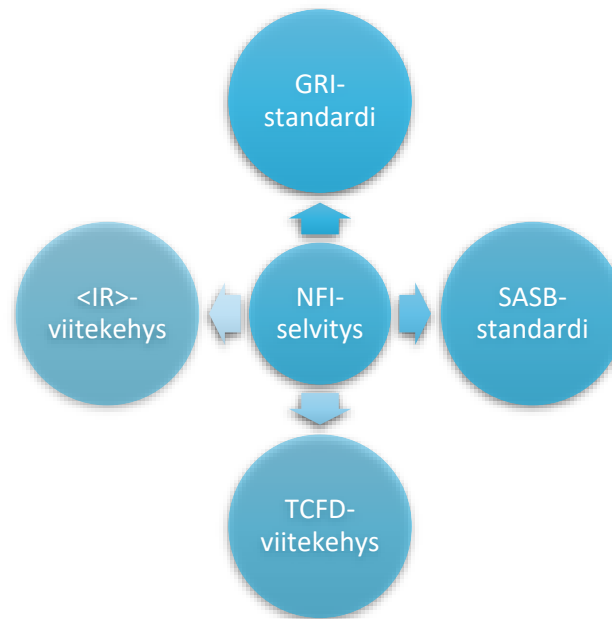
Yritys voi halutessaan varmentaa yritysvastuuraportointia ulkopuolisella toimijalla. Varmennus ei ole tilintarkastuksen lailla pakollista, vaan perustuu vapaaehtoisuuteen. Suomen lainsäädäntö ei siis vaadi varmennusta, eikä varmentajankaan tarvitse olla ammattitaitoinen tai pätevä. Varmennuksia tekee esimerkiksi tilintarkastusyhteisöt, konsultit tai laatusertifioijat. (Vastuullisen sijoittamisen opas 2021, 32.) Ulkopuolinen varmentaja käy läpi tunnusluvut, kuinka ne on laskettu ja mistä tiedoista (Kurittu 2021, 230–231). Varmennuksen avulla yritysvastuuraportin laatu ja luotettavuus voi parantua. Sen avulla pyritään varmistamaan, että tieto on luotettavaa ja raportti on tehty yhtiön valitun raportoinnin viitekehyksen mukaisesti oikein. (Vastuullisen sijoittamisen opas 2021, 32.) Varmentaja sisällyttää raporttiin myös varmennuslausunnon (Kurittu 2021, 231). Varmennuksesta huolimatta vastuullisuusraportti voi sisältää virheitä, joten sokeasti lausuntoonkaan ei tule luottaa (Silvola & Landau 2019, 201).

Varmentamiseen on tulossa muutoksia, sillä EU:n direktiiviehdotuksen mukaan vastuullisuusraportoinnin varmentamisesta tulisi suurimmilla yrityksillä pakollinen. Ehdotuksen mukaan jatkossa varmentaminen olisi tilintarkastajan vastuulla, millä parannettaisiin raportin luotettavuutta sidosryhmien silmissä. Tavoitteena olisi luoda vastuullisuusraportoinnille kohtuullinen varmuus, jolloin taso olisi sama kuin tilinpäätöksen varmennuksen kanssa. (Aspholm 2021.)

4.3 Ohjeistukset vastuullisuusraportointiin

Yritysvastuuraportointia varten on kehitetty erilaisia kansainvälisiä ja kansallisia viitekehyksiä, joita tässä kappaleessa käydään läpi. Niskalan ja muiden (2019) mukaan keskeisimmät yritysvastuuraportointia ohjaavat ohjeistukset ovat NFI-selvitys, GRI-standardit, <IR> -viitekehys, SASB-standardi ja TCFD-viitekehys (ks. kuvio 3). Näistä GRI-standardi on käytetyin, mutta sen tukena voivat muut viitekehykset tuoda yrityksestä tärkeää tietoa raporttiin. (Niskala ym. 2019, 108–110.)

Kuvio 4. Raportointiohjeistuksia NFI-selvityksen raportoinnin avuksi (mts. 108–110)

Tarkastellaan aluksi NFI-selvitystä, jolla tarkoitetaan kirjanpitolain muun muassa pörssiyhtiöiltä vaatimaa selvitystä muista kuin taloudellisista tiedoista (mts. 109). Selvitysvelvollisuus koskee yli 500 henkilöä työllistäviä yrityksiä, jotka ovat yleisen edun kannalta merkittäviä. Selvityksessä tulee kertoa ympäristöasioiden, sosiaalisten- ja henkilöstöasioiden, ihmisoikeuksien, sekä korruption ja lahjonnan torjumisen huolehtimisesta. Yhtiön tulee kuvata liiketoimintamalli, edellä mainittujen aihealueiden toimintaperiaatteet sekä niiden noudattamisesta seuraavat tulokset, merkittävimmät riskit sekä liiketoiminnan merkitykselliset tunnusluvut. (KPL 1336/1997, 3a:1–2§.) Selvityksen lähtökohtana on raportoinnin tietojen olennaisuus ja kattavuus, sekä riittävä ja tasapainoinen kuva. Raportin tulee olla strateginen ja tulevaisuuteen suuntautunut, sidosryhmille suunnattu yhtenäinen ja johdonmukainen kokonaisuus. (Niskala ym. 2019, 275–278.) Yhtiö voi raportoida tiedot osana toimintakertomusta tai erillisenä selvityksenä. Tilintarkastajan on tarkistettava, että selvitys löytyy. (KPL 1336/1997, 3a:6–7§). Lainsäädäntö ei määrää raportoinnin muotoa tai yksilöi sen tarkemmin sisältöä, eikä rajaa käytettäviä raportointiohjeita. Ohjeistuksena raportointivaatimus on siis joustava, vaikka se koskeekin kaikkia pörssiin listautuneita yhtiöitä. (Vastuullisuusraportointi n.d.) Käydään seuraavaksi läpi, mitä ohjeistuksia NFI-selvityksen toteuttamiseen voi esimerkiksi käyttää.

Kansainvälisesti johtavassa asemassa oleva standardi GRI (Global Reporting Initiative) on kansainvälinen raportointialoite, jonka tarkoituksena on ollut saada vastuullisuusraportille tilinpäätösraportoinnin kaltaiset yhtenäiset viitekehykset. Standardin avulla eri kokoiset ja eri toimialoilla toimivat yritykset voivat luoda selkeän vastuullisuusraportin. Ensimmäinen GRI-ohjeistus on julkaistu jo vuonna 2000, josta viimeisin versio on vuonna 2016 julkaistu GRI-standardi. Standardia ei tarvitse noudattaa täydellisesti, vaan jokainen yhtiö hyödyntää sitä haluamallaan tavalla. (Kurittu 2018, 9–15.) GRI-standardin noudattamisessa on tärkeä pohtia, mitä osia ohjeistuksesta hyödynnetään eli mitkä asiat ovat yrityksen toiminnan ja sidosryhmien kannalta olennaisia. Osa yrityksistä käyttää raportoinnissaan suoraan GRI-termejä ja etenevät tunnusluku kerrallaan, kun taas toiset ikään kuin kätkevät oleellisen sisällön raporttiin ilman koodikieltä. Liikaa GRI-termien esille tuominen saattaa turhaan sekoittaa lukijaa. (Mts. 170; Niskala ym. 2019, 109). GRI-standardin raportointitavasta huolimatta raporttiin tulee sisällyttää GRI-sisältöindeksi. Indeksissä eritellään raportin sisältö GRI-standardin tunnuslukujen mukaiseen järjestykseen ja merkitään millä sivulla kutakin tunnuslukua on käsitelty. (Kurittu 2018, 103–104.)

Tarkastellaan lyhyesti vielä GRI-standardin sisältöä, jotta osataan lukea jatkossa vastuullisuusraportointia paremmin. GRI-standardin ydin muodostuu kolmesta koodinumeroin nimikoidusta osiosta. Osiot ovat 101: perusteet raportoinnin vaatimuksille, 102: yleiset tiedot raportoitavasta yrityksestä ja 103: Yritysvastuujohtaminen. Näiden pääpalikoiden lisäksi raportointia varten on nimetty seuraavat tunnuslukujen sarjat: 200: taloudellisen vastuun tunnusluvut, 300: ympäristö vastuun tunnusluvut ja 400: sosiaalisen vastuun tunnusluvut. Standardia voi noudattaa kahdella eri tasolla: perustasolla (core) ja laajalla tasolla (comprehensive). Perustasoisen raportin lukijan tulee ymmärtää yhtiön toiminnan ydin, mitä vaikutuksia toiminnasta aiheutuu ja miten niitä hallitaan. Oleellisiksi arvioituista näkökohdista riittää yhdet tunnusluvut. Laajan tason raportissa kerrotaan lisäksi tarkemmin vastuullisuuden strategiasta, yrityksen hallintotavoista sekä kaikki GRI:n tunnusluvut niistä näkökohdista, jotka yhtiö on arvioinut oleellisiksi. (Mts. 102.)

Toinen esiteltävä ohjeistus on integroitu raportointi eli <IR> -viitekehys korostaa yrityksen arvонуontiin vaikuttavia tekijöitä pitkällä aikavälillä. Kyseessä on standardin sijaan enemmänkin ajatusmalli, joka antaa työkaluja raportoinnin sisältöön. Ajatuksena on kuvata arvонуontia ja siihen liittyviä tekijöitä sekä yhdistellä yritys vastuutiedot strategiaan ja liiketoimintamalliin. Luotu arvo voi

olla esimerkiksi taloudellista arvoa, hyvinvointia tai ympäristöön kohdistuvaa arvonluontia. Integroidun raportoinnin avulla yhtiö voi siis yhdistellä eri raporteista saatua tietoa selkeäksi kokonaisuudeksi. (Mts. 38; Niskala ym. 2019, 108–109.) Suomessa integroidun raportoinnin termiä käytetään usein tilanteessa, jossa vuosikertomus ja vastuullisuusraportti yhdistetään keskenään (Kurittu 2018, 38).

Sijoittajille suunnattu ohjeistus Sustainability Accounting Standards Board (SASB) -standardi on toimialakohtainen kestävyysraportoinnin viitekehys. SASB-standardin avulla yhtiö määrittelee, hallinnoi ja viestii kestävyystiedoistaan viiden eri teeman ympärillä: luonnonvarat, inhimillinen ja sosiaalinen pääoma, kestävät liiketoimintamallit ja tuoteinnovaatiot sekä johtaminen ja hyvä hallintotapa. Teemat koostuvat taloudelliseen tulokseen vaikuttavista toimialakohtaisista kysymyksistä liittyen kestävyteen. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 50–51.) SASB-standardi luotiin, kun huomattiin sijoittajien kaipaavan yrityksiltä suoraan vertailukelpoista, ajankohtaista ja johdonmukaista raportointia (Chasan 2020).

Neljäs ja viimeinen raportointiohjeistus on Task Force on Climate-related Financial Disclosures eli TCFD on viitekehys, joka on luotu kehittämään yrityksiltä ilmastonmuutokseen liittyvää raportointia. Raportointi on vapaaehtoista, mutta mallin avulla saadaan yritys tunnistamaan ilmatoriskit eli kuinka ilmastonmuutos vaikuttaa omaan toimintaan nyt ja tulevaisuudessa, sekä miten näitä riskejä pyritään hallitsemaan. (Kurittu 2021, 178–179.) Viitekehyksen mukainen raportointi jakautuu kolmeen osaan: siirtymiseen liittyvät riskit eli transitoriskit, fyysiset riskit ja liiketoimintamahdollisuudet (Silvola & Landau 2019, 254).

Valitusta ohjeistuksesta huolimatta sisällössä tulee olla vähintään NFI-selvityksen vaatimukset. Kurittu (2018) korostaa että onnistuneessa yritysraportissa ydinviestit ovat kirkkaat, raportti on helppolukuinen ja siitä löytyvät tiedot ovat luotettavia. Tärkeimmät asiat ja yrityksen tavoitteet tulisi olla raportissa selkeästi esillä, jolloin lukijan on helppo ymmärtää mitä koitetaan viestiä. Raportin tulisi välittää oleellista tietoa lukijalle niin, että lukija ymmärtää paremmin yrityksen toimintaa, tavoitteita sekä mitä on saatu aikaan. (Kurittu 2018, 154–162.)

EU-Sääntely

Suomessa yritysvastuuraportoinnin lainsäädäntöä ohjaa vahvasti EU:n sääntely, joka pyrkii ohjaamaan yritys vastuuta ja siihen liittyvää raportointia. Esimerkiksi aiemmin mainittu Suomen lainsäädännön vaatima NFI-selvitys tuli voimaan EU-direktiiviin myötä. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 63.) EU päivittää parhaillaan kestävän kehityksen lainsäädäntöä, jolla pyritään kehittämään vastuullista sijoittamista ja selkeyttää vastuullisuuden määritelmiä (Kurittu 2021, 237).

Yksi merkittävä lainsäädännön myötä tuleva kestävyysraportointia koskeva muutos on Taksonomia-asetus, jolla pyritään yhteismitallistamaan raportointia. Tarkoituksena on luokitella toimintaa kestävän kehityksen mukaisesti, jotta saadaan selkeät standardit käsitteiden käytölle. Taksonomiaa rakennetaan koko ajan ja sitä otetaan käyttöön pikkuhiljaa. Ensimmäisenä valmistui ilmastomuutokseen liittyvä luokittelujärjestelmä. (Mts. 237–239.) Luokitusjärjestelmän avulla voidaan ympäristövastuuta arvioida yhdenvertaisemmin, sillä on luokiteltu mikä on ympäristön kannalta kestävä toimintaa ja mikä ei. Tavoitteena on vastuullisuusviestinnän viherpesun vähentäminen. EU:n kesäkuussa 2020 antama taksonomia-asetus astuu Suomessa voimaan vuoden 2022 alussa porrastetusti, koskien alussa vain ilmastomuutokseen liittyviä kestävyystekijöitä. (Wiklund 2021.)

Toinen merkittävä muutos on EU:n marraskuussa 2019 antama Tiedonantoasetus, joka on ollut voimassa maaliskuusta 2021 alkaen (mt.). Sen mukaan pankki-, vakuutus- ja pääomamarkkinasektorin palveluntarjoajien tulee antaa sijoitustuotteistaan ESG-tietoa asiakkailleen (Vastuullisen sijoittamisen opas 2021, 30). Jatkossa osana sijoitus- ja vakuutusneuvonnan palveluntarjoajien tulee myös kysyä asiakkaalta odotuksia ja toiveita sijoitusten vastuullisuudesta (Kurittu 2021, 240).

Valmisteilla on myös kestävyysraportointidirektiivi, jonka on tarkoitus täydentää aiempaa NFI-selvitystä koskevaa direktiiviä. Direktiivi tulee määrittämään selvityksen sisältöä tarkemmin kertomalla, mitä yhtiöiden tulee selvityksessä raportoida. (Vastuullisen sijoittamisen opas 2021, 7.) Direktiivin mukana vastuullisuusraportoinnin termi on jäämässä historiaan, kun aletaan puhumaan kestävyysraportoinnista (Aspholm 2021). Yritys vastuuraportointia koskeva EU-sääntelyn aikataulu on ollut tiukka, mikä huolettää finanssialaa sekä Finanssivalvontaa. Eri yrityksissä on vastuullisuusraportoinnin kanssa hyvin erilaiset lähtötilanteet, jonka vuoksi kireällä aikataululla toteutettavat muutokset raportoinnissa voi olla laadullisesti hyvin eri tasoista yritysten välillä. (Palmgren 2021.)

5 Tutkimuksen toteuttaminen ja tulokset

Tarkastellaan tässä luvussa tämän opinnäytetyön tutkimusta ja tutkimustuloksia. Ensimmäisessä alaluvussa 5.1 esitetään tutkimuksen toteutusta ja käydään läpi tutkimusaineisto jokaisen valitun pörssi-yhtiön osalta. Tutkimusaineistoista saatuja tuloksia esitellään teemoittain alaluvussa 5.2.

5.1 Tutkimuksen toteutus

Tämän opinnäytetyön tutkimus ajoittui syksylle 2021. Tutkimusprosessi aloitettiin luomalla selkeä tutkimussuunnitelma, rajattiin tutkittava ilmiö sekä valittiin tutkimusote ja -menetelmät. Selkeän ja rajatun tutkimusongelman avulla aloitettiin tiedonhankinta ja valittiin sopivat lähteet. Monipuolisten ja ajankohtaisen lähteiden avulla kirjoitettiin tutkimukselle teoriaosuus. Teoreettisen viitekehysten kirjoitusprosessissa aiheen rajausta pidettiin jatkuvasti mielessä ja kirjoitettiin teoriaviitekehys nimenomaan tämän tutkimuksen ympärille. Teorian avulla ymmärrettiin tutkittavaan ilmiöön liittyviä keskeisiä käsitteitä ja mitä tulee ottaa huomioon tutkimusaineistosta.

Tutkimuksen aineistona käytettiin valmiita aineistoja. Valittiin pörssi-yhtiöt, joiden vastuullisuusraportit toimivat tutkimusaineistona. Aineistona käytetyt vastuullisuusraportit olivat vuodelta 2020, jotta raportointi olisi mahdollisimman tuoreimpien ohjeistusten mukaista. Raportit löytyivät yhtiöiden omilta verkkosivuilta, sillä dokumentit ovat julkisia. Tutkimuksessa tarkasteltavat pörssi-yhtiöt valittiin teollisuustuotteiden ja -palveluiden toimialalta. Kuten jo kappaleessakin 2.2 kerrottiin, valittiin pörssi-yhtiöt samalta toimialalta, sillä tässä opinnäytetyössä tutkimusongelman ratkaisemiseksi toimialavertailu ei ole oleellista. Kolme valittua pörssi-yhtiötä ovat Kone, Metso Outotec ja Wärtsilä. Kaikki kolme valittua pörssi-yhtiötä toimivat kansainvälisesti, joten päästiin tutkimaan myös sosiaalisen vastuun huomioimista globaalisti. Tutkimuksen tavoitteena oli aineiston avulla saada vastaus tutkimuskysymyksiin ja ratkaista tutkimusongelma. Esitellään seuraavaksi tutkimusaineisto ja yhtiöt tutkimusaineiston antamalla tiedoilla. Kerrotaan myös, miten vastuullisuus yhtiössä otetaan huomioon.

Tutkimusaineisto

Tämän opinnäytetyön tutkimusaineisto on koottu Koneen, Metso Outotecin ja Wärtsilän vuoden 2020 vastuullisuusraportoinnista (ks. kuvio 4). Tutkimusaineisto tallennettiin tutkimusta varten

omalle tietokoneelle pdf-tiedostona. Tiedostot ladattiin suoraan jokaisen yhtiön verkkosivulta lokakuussa 2021. Aineistoa käsiteltiin erillisellä pdf-sovelluksella, jotta aineistoon saatiin tehtyä suoraan merkintöjä, kuten yliviivattua oleelliset kohdat.

Kuvio 5. Valitut pörssiyritykset ja tutkimusaineisto

Vastuullisuudesta raportointiin yhtiöiden verkkosivuilla, erillisenä raporttina, omana liitteenä ja/tai osana vuosikertomusta. Tutkimusaineistoksi valmiit dokumentit sopivat tähän tutkimukseen hyvin, sillä niistä saatiin kattavasti tietoa vastuullisten raportointiohjeistusten näkymiseen käytännössä. Päästiin tekemään myös vertailua samalta toimialalta valittujen yhtiöiden kesken. Valitut pörssiyritykset ovat suuria ja kansainvälisesti toimivia, joten raportoitavaa asiaa yhtiöiltä löytyy. Tutkimusaineiston analyysissä kiinnitettiin huomio vastuullisuusraportin sisältöön ja sen muodostumiseen, sekä sisällön käyttöön. Ensin tutkitaan siis raportoinnissa käytettyjä ohjeistuksia ja kuinka ohjeistusta on noudatettu. Lopuksi vielä kohdistetaan huomiota siihen, mitä tietoa sosiaalisista tekijöistä kerrotaan.

Ensimmäinen tarkasteltava pörssiyritys on Metson ja Outotecin yhdistymisen myötä heinäkuussa vuonna 2020 muodostunut Metso Outotec. Yhtiö edistää kestävä kehityksen teknologiaa, jonka

lisäksi se tarjoaa asiakkailleen ratkaisuja ja palveluita mineraalien, kiviainesten ja metallien käsitte-lyyn sekä jalostukseen. Metso Outotecin liikevaihto oli yhdistymisvuonna 2020 3,9 miljardia euroa ja se työllisti 15 400 työntekijää yli 50 maassa. Yhtiön vastuullisuustietoja löytyy yhtiön omilta verkkosivulta erillisestä vastuullisuusosioista ja raportoitua tietoa osana vuosikertomusta. Vuosikertomus on jaettu liiketoimintakatsaukseen, taloudelliseen katsaukseen, selvitykseen hallinnointi- ja ohjausjärjestelmästä, palkitsemisraporttiin sekä GRI-liitteeseen. Heinäkuussa 2020 Metso ja Outotec yhdistyivät, joten raporteissa huomioidaan myös molempien erillisten yhtiöiden alkuvuoden tiedot ennen Metso Outotecin muodostumista. Tutkimusaineisto Metso Outotecin vastuullisuu-teen liittyen koostuu vuosikertomuksen liiketoimintakatsauksesta, palkitsemisraportista ja GRI-liitteestä.

Yhtiö pyrkii toiminnallaan mahdollistamaan vastuullisen modernin elämän ja kehittää vastuullista edistäviä innovaatioita. Metso Outotecin liiketoimintakatsauksessa esitellään vastuullisuustavoit-teen ja -strategia, sekä kuvataan TCFD-viitekehys. Vastuullisuus huomioidaan yhtenä yhtiön strate-gian painopisteenä. Vastuullisuusstrategiaa toteutetaan tarjoamalla kestävän kehityksen ratkaisuja ja innovaatioita, sekä olemalla vastuullinen ja luotettava kumppani eri sidosryhmille. Sen tavoit-teena on päästä johtavaan asemaan tarjoamalla asiakkailleen luonnonvarojen kestävää käyttöä Vuosikertomuksen palkitsemisraportti sisältää tiedot hallituksen ja toimitusjohtajan palkitsemi-sesta. GRI-liitteessä esitetään yritys vastuujohtamisen periaatteet, yhtiö sidosryhmät ja raportoin-nin periaatteita, sekä esitellään vastuullisuusmittareita ja SASB-raportti.

Toinen tutkimukseen valittu pörssi-yhtiö on Kone. Yritys on yksi suurimmista hissejä, liukuportaita ja automaattiovia tarjoavista yrityksistä. Tämän lisäksi Kone tarjoaa ratkaisuja laitteiden moderni-sointiin ja rakennusten huoltoon. Vuonna 2020 yhtiön liikevaihto oli 9,9 miljardia euroa ja se työl-listi 60 00 henkilöä yli 60 maassa. Kone julkaisee vuosittain vuosikatsauksen ja yritys vastuurapor-tin, jonka lisäksi yhtiön verkkosivuilta löytyy ylläpidetty vastuullisuusosio. Tutkimusaineistona yhtiön osalta tässä opinnäytetyössä käytettiin yritys vastuuraporttia, vuosikatsausta ja verkkosi-vuilta löytyvää SASB-raporttia.

Yritys vastuuraportissa käydään läpi saavutettuja tavoitteita ja strategiaa, esitellään yritys vastuun määritelmä ja sen johtamispolitiikka, kerrotaan raportointialueista ja GRI-standardin laajuudesta, sekä esitetään kootut kaaviot ja taulukot. Koneen yritys vastuun muodostuu kestävästä tuotteista ja

palveluista, ympäristön huomioivasta toiminnasta, turvallisuudesta, laadusta, monimuotoisuudesta ja osallisuudesta. Lisäksi yritys toimii eettisesti ja vaatimustenmukaisesti. Yhtiön määrittämiä strategisia tavoitteita on viisi: erinomainen työpaikka, asiakasuskollisuus, markkinoita nopeampi kasvu ja taloudellinen kehitys, sekä kestävän kehityksen edelläkävijä. Koneen tavoite on omalta osaltaan tehdä kaupungeista parempia elinpaikkoja, samalla kestävää kehitystä edistäen. Koneen vastuullisuutta esiteltiin tarkemmin neljässä osiossa, jotka jakautuivat vastuullisiin tuotteisiin ja palveluihin, kestävämpään tulevaisuuteen, osallistuviin ja osaaviin ihmisiin sekä kumppanien ja yhteisöjen menestyksen tukemiseen. Myös vuosikatsauksessa on oma osio yritysvastuulle, kun vastuullisuutta käsitellään esittelemällä selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista. Vuosikatsauksessa annetaan myös selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä, missä käydään läpi muun muassa toimitusjohtajan palkkausta.

Kolmas tarkasteltava pörssiyhtiö on Wärtsilä. Yhtiö toimittaa kansainvälisille merenkulku- ja energiemarkkinoille älykästä teknologiaa ja kokonaiselinkaariratkaisuja. Liiketoiminnan ytimessä on kehittää kestävää yhteiskuntaa parantamalla asiakkaiden alusten ja voimalaitosten taloudellisuutta ja ympäristötehokkuutta, sekä kehittää uusia innovaatioita, data-analytiikkaa ja kokonaisyhteyttä. Liikevaihto oli vuonna 2020 4,6 miljardia ja yhtiö työllisti 17 800 henkilöä yli 70 maassa. Wärtsilän osalta tutkimusaineistona käytetään vuosikertomusta, sekä yhtiön verkkosivuilta löytyvää englanninkielistä vastuullisuusosiota.

Wärtsilän vuosikertomus jakautuu yhtiön liiketoiminnan esittelykappaleeseen, kestävän kehityksen osioon, hallinnoinnin esittelyyn sekä taloudelliseen katsaukseen. Liiketoimintaosiossa esitellään yhtiön strategian ja saavutettuja vastuullisuustavoitteita. Strategiana on lisätä asiakasarvoa energiatehokkuudella, elinkaaren optimoinnilla ja innovatiivisilla ratkaisuilla. Nämä toteutetaan olemalla vahvasti läsnä kasvumarkkinoilla, erinomaisella toiminnalla ja tuloshakuisella yrityskulttuurilla. Kestävä kehitys on osa strategiaa ja on erikseen määritelty strategiset tavoitteet taloudelliselle vastuulle, ympäristövastuulle ja sosiaaliselle vastuulle. Tavoitteena on kehittää kestävää yhteiskuntaa älykkäällä teknologialla. Vuosikertomukseen on sisällytetty oma osio kestäväälle kehitykselle, missä esitellään yritysvastuuta ja käydään läpi kestävän kehityksen lukuja. Kestävän kehityksen osiossa esiteltäviä aiheita ovat sidosryhmäsuhteet, vastuullinen liiketoiminta, henki-

löstö ja yrityskulttuuri, ympäristöjohtaminen, työterveys ja -turvallisuus sekä toimitusketjun hallinta. Vuosikertomuksen hallinnointiosio sisältää palkitsemisraportin, josta myös löytyi tähän tutkimukseen hyödyllistä tietoa.

5.2 Tulokset

Esitetään tässä aluvuossa opinnäytetyössä tehdyn tutkimuksen tulokset. Tutkimusaineistoa käytiin läpi teorialähtöisellä sisällönanalyysillä eli aineistoa luettiin ja koodattiin teorian mukaisesti. Jäsennellystä tekstistä koottiin aineistoa kahdeksaan teemaan, jotta kokonaisuus olisi selkeä ja johtopäätöksien tekeminen helpottuisi. Aineistoa läpi käymällä tavoitteena oli löytää tietoa raportointin ohjeistuksista ja sosiaalisten tekijöiden tunnusluvuista. Raportointiin liittyviksi teemoiksi valikoitui alakappaleen 4.3 pohjalta GRI-standardi (sosiaaliset tekijät), SASB-raportti, TCFD-viitekehys, sekä NFI-selvitys ja <IR>-viitekehys. Sosiaalisista tekijöiden osalta aineistoa kokoavat teemat muodostuivat kappaleessa 3.4 esiintyvien mittareiden pohjalta: palkkaus, henkilöstön rakenne, työterveys ja -turvallisuus sekä ihmisoikeuksia kunnioittava työympäristö ja kulttuuri. Seuraavaksi käydään näiden kahdeksan teeman osalta tulokset läpi. Aloitetaan tutkimustulokset vastuullisuusraportoinnin sisällön osalta, tarkastellaan rakennetta ja mitä ohjeistusta on käytetty. Tämän jälkeen esitellään, kuinka sosiaalisten tekijöiden mittareita vastuullisuusraporteissa esitetiin.

GRI-standardi – sosiaaliset tekijät

Kaikkien kolmen pörssiyrityksen tutkimusaineistossa käytettiin GRI-standardia osana vastuullisuusraportointia. Metso Outotecilta löytyi raportti erillisestä GRI-liitteestä, jossa se esitteli 16 sosiaalisten tekijöiden tunnuslukua. GRI-liitteessä noudatettiin standardia peruslaajuuden (core) mukaisesti. Myös Kone käytti core-laajuutta standardin noudattamisessa ja se sisällytti raporttiin 19 tunnuslukua koskien sosiaalisia tekijöitä. Yhtiö esitteli GRI-tunnusluvut yritysraportissaan. Wärtsilä yhdisti GRI-standardin osaksi vuosikertomustaan ja lisäsi siihen 24 sosiaalisen vastuun tunnuslukua standardin laajaa tasoa (comprehensive) noudattaen. Jokaisen pörssiyrityksen GRI-lukuja käsittelevän osion lopussa oli erikseen lisätty GRI-sisältöindeksi osoittamassa käytettyjen tunnuslukujen sijainnit raportissa. Metso Outotec ei kerro olennaisuusarviointistaan GRI-liitteessä lainkaan. Kone kertoo yritysraportissaan olennaisten aiheiden valinnastaan. Wärtsilä kertoi vuosikertomuksessaan yhtiön olennaisuusarviointistaan ja on myös sisällyttänyt arviointiin liittyvää tietoa laajemmin

raporttiin. Kaikki kolme pörssiyhtiötä varmensivat vastuullisuusraportit ulkopuolisella riippumattomalla varmentajalla. Varmentajien lausunnot löytyivät raporttien lopusta ja niissä todettiin jokaisen yhtiön osalta laajuuden paikkansapitävyys.

Tätä tutkimusta varten koottiin tutkimusaineistosta taulukko, jossa käydään läpi mitä sosiaalisen vastuun tunnuslukuja Metso Outotec, Kone ja Wärtsilä käyttivät (ks. Liite 1). Kaikki kolme yhtiötä sisällyttivät raportteihin GRI-tunnuslukuja työllistämisestä, työterveydestä ja -turvallisuudesta, koulutuksesta, monimuotoisuudesta ja tasa-arvosta, sekä asiakkaiden terveydestä ja turvallisuudesta. Lisäksi Metso Outotec raportoi henkilöstön ja työnantajan välisistä suhteista, syrjinnästä ja ihmisoikeuksista. Kone raportoi edellä mainittujen lisäksi ihmisoikeuksiin, toimittajien sosiaaliseen vastuuseen sekä sosiaalisen ja taloudellisen vastuun vaatimusten noudattamiseen liittyviä tunnuslukuja. Wärtsilältä löytyi lisäksi tunnuslukuja henkilöstön ja työnantajan välisistä suhteista, syrjinnästä, poliittisesta vaikuttamisesta, markkinointiviestinnästä ja tiedoista, asiakkaan yksityisyyden suojasta sekä sosiaalisen ja taloudellisen vastuun vaatimusten noudattamisesta.

Tutkimusaineistoissa GRI-tunnuslukuja käsiteltiin raportoinnissa eri tavoin. Metso Outotec esitteli liiketoiminnan eettisyyteen, hallintoon, sidosryhmävuorovaikutukseen ja raportointikäytäntöihin liittyvät tunnusluvut ilman GRI-termejä ja kokosi koodit vasta GRI-sisältöindeksiin. Taloudelliset standardit, ympäristöstandardit ja sosiaaliset standardit yhtiö esitteli tunnusluku kerrallaan. Kone ei viljellyt GRI-termejä vastuullisuusraportissaan, vaan kävi standardin sisältämiä lukuja ja aiheita läpi tekstissään ilman koodikieltä. Vasta raportin lopussa GRI-indeksissä esiteltiin koodit ja selitteet, joiden kohdalta pääsi näkemään tunnuslukua vastaavan sivunumeron. Wärtsilä kävi raportoinnin vaatimukset, yrityksen yleiset tiedot ja yritysvastuujohtamiseen liittyvät asiat läpi ilman GRI-termejä, mutta esitteli taloudellisen vastuun, ympäristövastuun ja sosiaalisen vastuun tunnusluvut läpi tunnusluku kerrallaan.

SASB-standardi

Metso Outotec ja Kone lisäsivät SASB-raportin osaksi vastuullisuusraportointiaan. Metso Outotecin SASB-raportti oli lisättyä GRI-liitteen loppuun. Yhtiö noudatti Industrial Machinery and Goods -toimialan standardia SASB-raportoinnissaan, yhteensä toimialaan kohdistuvia kestävyyskysymyksiä esiteltiin 19 kappaletta. Metso Outotecin valitsemat toimialakohtaiset mittarit liittyivät energianhallintaan, työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen, polttoainetalouteen ja käyttövaiheen

päästöihin, materiaalihankintaan sekä kierrätykseen ja uudelleenkäyttöön liittyviin tuotteisiin ja palveluihin.

Koneen raportti on toteutettu Electrical and Electronic Equipment -toimialalle suunnatun standardin mukaisesti. Toimialakohtaisia kestävyyskysymyksiä esiteltiin 12. Raportti löytyi yhtiön verkkosivulta erikseen sijoittajille suunnatulta vastuullisuudesta kertovalta sivulta. Koneen SASB-raportissa käsiteltävät mittarit koskivat energiaa, haitallisia aineita, tuoteturvallisuutta, tuotteiden elinkaarta, materiaalien hankintaa ja liiketoiminnan eettisyyttä.

TCFD-viitekehys

Ilmastonmuutosta käsittelevä TCFD-viitekehystä hyödynsivät Metso Outotec ja Kone. Metso Outotecin TCFD-viitekehys oli lisätty liiketoimintakatsaukseen omaksi osioksi. Lukijalle kerrotaan ilmastonmuutokseen liittyvästä hallinnosta, strategiasta, riskinhallinnasta sekä esitetään mittareita ja tavoitteita ilmastonmuutoksen vaikutusten mittaamiseen. Metso Outotecilla tunnistetut liiketoimintaan vaikuttavat riskit on jaettu siirtymäriskeihin ja fyysisiin riskeihin. Siirtymäriskit liittyvät teknologiaan, markkinaan, maineeseen, politiikkaan ja lainsäädäntöön. Fyysiset riskit on jaettu pitkäaikaisiin ja äkillisiin. Metso Outotec on myös luetellut ilmastonmuutokseen liittyviä mahdollisuuksia, jotka kohdistuivat tuotteisiin ja palveluihin, sopeutumiskykyyn, energialähteisiin, markkinoihin ja resurssiniukkuuteen. Taulukon rakennetta voi tarkastella alla olevasta kuvasta, jossa näkyy, kuinka Metso Outotec on tunnistanut fyysisiä riskejään.

Fyysiset riskit

Pitkäaikaiset	Pysyvät ympäristömuutokset voivat heikentää raaka-aineiden saatavuutta. Joillekin asiakkaille tämä voi tarkoittaa liiketoiminnan vähenemistä ja siten vähemmän myyntiä meille.	Keskisuuri	Pitkä
	Veden saatavuuden väheneminen heikentää asiakkaiden toimintoja.	Alhainen	Pitkä
Äkilliset	Erilaiset luonnonuhat (tulvat, myrskyt, lämpöaallot jne.) ovat entistä yleisempiä ja vakavampia.	Alhainen	Lyhyt

Kuvio 6. Metso Outotecin TCFD-viitekehysten mukaiset fyysiset riskit, jossa eritellään luokka, kuvaus, taloudellinen vaikutus sekä aikajänne

Kone esittelee TCFD-viitekehysten mukaisesti ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä vuosikertomuksessaan. Viitekehysten mukaisesti esitetään yhtiön ilmastonmuutokseen liittyvä hallinnointi, strategia, riskienhallinta sekä mittarit ja tavoitteet. Tunnistetut ilmasto- ja ympäristöriskit jaetaan muutosriskeihin ja fyysisiin riskeihin. Muutosriskeistä mainitaan muuttuvan markkinakysynnän vaikutukset ja sääntelyn muutokset. Fyysisiä riskejä voi seurata ympäristön olosuhteista, kuten äärimmäisistä sääilmiöistä. Kone kuvaa fyysisiä riskejään ilman taulukoita osana tekstiä seuraavasti:

Merkittävimpiä ilmasto- ja ympäristöriskejä KONEelle ovat esimerkiksi äärimmäisistä sääilmiöistä aiheutuvat fyysiset riskit toimitusketjulle sekä KONEen omille toiminoille. Nämä riskit voisivat toteutuessaan aiheuttaa esimerkiksi toimitushäiriöitä ja keskeytyksiä KONEen tuotantoon, laitteiden asennukseen tai huoltotoimintaan. KONEen tuotteet ovat myös alttiita fyysisille riskeille ja mahdollisille vahingoille, jotka johtuvat muuttuvista ympäristön olosuhteista tai sään ääri-ilmiöistä.

Integroitu raportointi ja NFI-selvitys

Metso Outotec kertoi hyödyntävänsä integroidun raportoinnin menetelmiä, mutta raportissa ei sen enempää eritelty viitekehysten mukaan esitettyjä tietoja. Tuloksia viitekehysten osalta ei siis saatu tarkasteltavaksi. Muut yhtiöt eivät kertoneet <IR>-viitekehysten käytöstä.

Kaikki kolme pörssiyhtiötä kertoivat raportoinnissa antavan selvityksen muista kuin taloudellisista tiedoista. Jokainen raportoi ympäristöasioista, sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta, sekä korruptiosta ja lahjonnan torjunnasta. Pyydetty raportoitavat asiat on jokainen yhtiö raportoinut valitsemallaan raportoinnin ohjeistuksella, jonka ovat raportissaan asianmukaisesti ilmoittaneet.

Palkkaus

S1 Toimitusjohtajan palkan suhdeluku: Kaikki kolme yhtiötä raportoivat toimitusjohtajan palkan, mutta sitä ei suhteutettu työntekijän palkkaan. Metso Outotecin toimitusjohtajan palkka kerrottiin vuosikertomuksen palkitsemisraportissa. Työntekijän palkkaa ei kerrottu raportoinnissa lainkaan, eikä toimitusjohtajan palkkaa päästy siis suhteuttamaan työntekijän palkkaan. Sama toistui Ko-

neen raportoinnissa, jossa toimitusjohtajan palkka kerrottiin osana vuosikatsausta, mutta työntekijän palkkaa ei. Wärtsilä sen sijaan raportoi toimitusjohtajalle maksetun palkan lisäksi työntekijöille maksetut palkkiot keskimäärin. Tässäkään raportissa työntekijöiden palkkaa ei ilmoitettu per työntekijä, joten tätäkään ei suoraan pääse suhteuttamaan toimitusjohtajan palkkaan.

S2 Sukupuolen palkkasuhde: Kuten jo toimitusjohtajan palkan suhdelukua tarkastellessa kävi ilmi, työntekijöiden palkkauksesta raportointi on hyvin vähäistä. Palkkasuhdetta sukupuolien välillä ei löytynyt mistään raportista. Tasa-arvoisesta palkkausjärjestelmästä kyllä kerrotaan osana henkilöstöpolitiikkaa. Metso Outotec kertoo liiketoimintakatsauksessaan tarjoavansa tasavertaista palkkaa samanarvoisesta työstä. Kone kertoo tasa-arvoisesta palkkauksestaan yritysraportissa. Wärtsilä kertoo verkkosivuillaan henkilöstöpolitiikastaan, jonka mukaan sukupuolten välillä samanarvoisesta työstä maksetaan saman verran palkkaa. Wärtsilä oli ainoa yritys, joka kertoi työntekijöille maksetun keskipalkan määrän, mutta tätä ei eroteltu sukupuolien välillä.

Henkilöstön rakenne

S3 Henkilöstön vaihtuvuus: Metso Outotec raportoi henkilöstön vaihtuvuusprosentin GRI-liitteessä, sekä suhteuttaa luvun iän, sukupuolen ja alueen mukaan. Kone kertoo yritysraportissaan kokonaisvaihtuvuusluvun, sekä henkilöstön vapaaehtoisen vaihtuvuuden. Wärtsilä raportoi henkilöstön vaihtuvuusprosentin vuosikertomuksessaan, sekä kertoo lähteneiden ja uusien työntekijöiden määrän. Henkilöstön vaihtuvuusaste jaetaan myös sukupuolen, ikäryhmän ja alueen mukaan.

S4 Sukupuolten monimuotoisuus: Metso Outotec raportoi sukupuolten monimuotoisuutta osana GRI-liitettä, esittäen miesten ja naisten osuudet työntekijäluokassa, hallituksessa ja johtoryhmässä. Kone raportoi sukupuolten monimuotoisuutta yritysraportissaan, kertomalla naisten määrän kokonaishenkilöstöstä, johtajista, johtokunnasta ja hallituksesta. Sukupuolijakauma esitetään myös eri alueittain. Wärtsilä raportoi miesten ja naisten osuudet koko henkilöstöstä sekä johdotehtävistä. Sukupuolijakauma esitetään myös hallituksen ja johtokunnan jäsenten osalta.

S5 Määräaikaisten työntekijöiden suhde: Metso Outotec julkaisee määräaikaisten ja vakituisten työntekijöiden määrän raportissaan, luvut myös eritellään alueittain. Kone raportoi vain sellaisten

työntekijöiden osuuden, joilla on pysyvä työsopimus. Luvut eritellään alueittain ja sukupuolen mukaan. Wärtsilä raportoi määräaikaisten, kokoaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden osuudet. Toistaiseksi voimassa olevat ja määräaikaiset työsuhteet myös esitetään sukupuolen ja alueen mukaan.

Taulukko 1. Henkilöstön rakenteen mittarit tutkimusaineistossa

	Metso Outotec	Kone	Wärtsilä
S3	x	x	x
S4	x	x	x
S5	x		x

Työterveys ja -turvallisuus

S6 Syrjimättömyys: Metso Outotec seuraa syrjimistä ja kertoo raportissaan, ettei raportoituja syrjintätapauksia ollut. Kone kertoo raportissaan, kuinka syrjintä otetaan yrityskulttuurissa huomioon. Wärtsilä raportoi, ettei syrjintätapauksia ollut. Kaikki kolme yhtiötä kertoivat syrjintäpolitiikasta osana henkilöstöpolitiikkaa.

S7 Tapaturmaprosentti: Kaikki kolme yhtiötä raportoivat tapaturmataajuuden ja kertovat luvun olevan yksi työturvallisuuden seurannan mittareista, jota tarkkaillaan jatkuvasti. Metso Outotec raportoi GRI-liitteessään tapaturmataajuuden ja erittelee luvun alueittain. Kone kertoo tapaturmalaajuuden luvun vastuullisuusraportissaan, mutta ei kuvaa lukua sen tarkemmin esimerkiksi eri alueilla. Wärtsilä kuvaa tapaturmalaajuuden, verraten lukua samalla työntekijöiden ja alihankkijoiden kesken. Jokaisen vastuullisuusraportissa kerrotaan myös kuolemantapausten määrä, mikä heijastuu myös tapaturmataajuuteen. Viime vuosina jokainen yhtiö on raportoinut yksittäisistä työntekijöiden menehtymisistä.

S8 Maailmanlaajuinen terveys ja turvallisuus: Kaikki kolme yhtiötä seuraavat työterveyttä ja -turvallisuutta globaalisti, esimerkiksi äsken mainittu tapaturmataajuus on yhtiöillä maailmanlaajuinen

tilasto tapaturmista. Metso Outotecin raportissa käydään läpi työterveyden ja -turvallisuuden esitelyosiossa maailmanlaajuista raportointijärjestelmää, jonka kautta seurataan maailmanlaajuisesti työterveyttä ja -turvallisuutta sekä sen edistymistä. Yhtiö kertoo muihin yhtiöihin verrattuna hyvinvointipolitiikastaan kuitenkin vähiten. Kone varmistaa globaalilla työterveys- ja -turvallisuuspolitiikallaan työntekijöiden, alihankkijoiden ja kumppaneiden hyvinvoinnin. Yhtiöllä on käytössä maailmanlaajuinen Kone kuntoon -hyvinvointiohjelma, mikä tukee henkilöstön hyvinvointia fyysisesti, henkisesti ja sosiaalisesti. Myös Wärtsilä kertoo työterveys- ja turvallisuuskäytäntöjen olevan osa yrityksen toimintaperiaatteita, jotka koskevat koko henkilöstöä. Koronan myötä henkilöstön hyvinvoinnista tuli tärkeä prioriteetti, jonka myötä yhtiö rakensi viiden pääpilarin hyvinvointikonseptin tukemaan henkistä, fyysistä, sosiaalista ja emotionaalista hyvinvointia sekä ravintoa ja unta.

Taulukko 2. Työterveyden ja -turvallisuuden mittarit tutkimusaineistossa

	Metso Outotec	Kone	Wärtsilä
S6	x	x	x
S7	x	x	x
S8	x	x	x

Ihmisoikeuksia kunnioittava työympäristö ja kulttuuri

S9 Lapsi- ja pakkotyövoima: Metso Outotec ei vastuullisuusraportoinnissaan avaa lapsi- ja pakkotyövoiman käyttöä, mutta kertoo yhtiön toimintaperiaatteissa, ettei hyväksy lapsi- ja pakkotyövoimaa millään tavalla. Kone kertoo, ettei hyväksy lapsi- ja pakkotyövoimaa ja vaatii tätä myös toimittajiltaan toimittajien eettisessä ohjesäännössä. Wärtsilä kertoo lapsi- ja pakkotyövoiman olevan yksi kestävä kehityksen raportointiin sisältyvistä teemoista, sekä ettei pakko- tai lapsityövoiman käyttöä ole ilmennyt. Yhtiö ei myöskään hyväksy pakkotyötä tai lapsityövoiman käyttöä millään tavalla.

S10 Ihmisoikeudet: Ihmisoikeuksien kunnioittaminen on yksi YK:n Global Compact -aloitteen kymmenen periaatteen osa-alueista. Kaikki kolme yhtiötä kertovat noudattavansa aloitetta, jonka

myötä yhtiöt noudattavat myös ihmisoikeuksia kunnioittavia periaatteita. Metso Outotec on lisännyt ihmisoikeudet osaksi yhtiön toimintaperiaatteita ja yhtiö myös kouluttaa henkilöstöään ihmisoikeusasioissa. Metso Outotec kertoo GRI-liitteessään avoimesti malmien ja metallien hankintaan konfliktialueilla liittyvän ihmisoikeuskysymyksiä, joita yhtiö jatkuvasti arvioi. Kone on sisällyttänyt kymmenen YK:n Global Compact -aloitteen periaatetta osaksi strategiaa, yhtiön periaatteita ja ohjeita, kuten eettisiä ohjesääntöjä. Yhtiö velvoittaa eettisiä liiketoimintatapoja globaalisti koko yhtiön henkilöstöltä ja kohdistaa eettiset ohjesäännöt myös toimittajilleen ja jakelijoilleen. Myös Wärtsilä velvoittaa koko henkilöstöä kunnioittamaan ihmisoikeuksia ja niitä koskevaa ihmisoikeuspolitiikkaa. YK:n Global Compact -aloitteen periaatteet on sidottu osaksi strategiaa ja päivittäistä yrityskulttuuria.

Taulukko 3. Ihmisoikeuksia kunnioittavan työympäristön ja kulttuurin mittarit tutkimusaineistossa

	Metso Outotec	Kone	Wärtsilä
S9	x	x	x
S10	x	x	x

6 Johtopäätökset

Tässä kappaleessa muodostetaan edellä kerrottujen tutkimustulosten ja tietoperustan yhteissummaksi saadut johtopäätökset. Tämän tutkimuksen tutkimusongelmana oli selvittää, mitä tietoa sosiaalisesta vastuusta kiinnostunut piensijoittaja voi pörssiyhtiön vastuullisuusraportista löytää. Esitellään seuraavaksi johtopäätökset tutkimuskysymys kerrallaan ja lopuksi kootaan ratkaisu tutkimusongelmaan.

Käytetyt ohjeistukset

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli tutkia, mitä ohjeistusta valitut pörssiyhtiöt käyttivät raportoinnissaan. Kysymyksen tarkoitus johdattaa tutkimuksen kautta ymmärrystä ohjeistusten monipuolisuudesta ja vapaavalintaisuudesta. Ensimmäinen tutkimuskysymys myös pohjusti toista tutkimuskysymystä, missä tarkastellaan tarkemmin ohjeistusten toteutumista.

Metso Outotec ja Kone käyttivät molemmat raportoinnissaan GRI-standardia, TCFD-viitekehystä ja SASB-standardia. Metso Outotecin SASB-raportti oli Industrial Machinery and Goods -toimialan mukainen ja Koneen SASB-raportti Electrical and Electronic Equipment -toimialan standardin mukaan. Lisäksi Metso Outotec kertoi hyödyntävänsä integroidun raportoinnin elementtejä. Wärtsilä sen sijaan kertoi hyödyntävänsä ainoastaan GRI-standardia, josta se käytti comprehensive-tasoa. Metso Outotecin ja Koneen GRI-raportit olivat core-tason mukaisia.

Taulukko 4. Tutkimusaineistossa esiintyvät raportoinnin ohjeistukset

Ohjeistus	Metso Outotec	Kone	Wärtsilä
GRI-standardi	x	x	x
TCFD-viitekehys	x	x	
SASB-standardi	x	x	
Integroitu raportointi	x		
Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista	x	x	x

Standardin tai viitekehysten näkyminen vastuullisuusraportissa

Toisen tutkimuskysymyksen tarkoitus oli tutkia, onko tieto ja ohjeistusten hyödyntäminen niin pirstaleista kuin tietoperustassa hyödynnetyissä lähteissä annettiin olettaa. Tutkimusaineistossa käytettiin montaa eri ohjeistusta, joita kaikkia tarkasteltiin erikseen. Kovin syvälliseen tarkasteluun kunkin ohjeistuksen osalta ei tämän laajuisessa tutkimuksessa päästy, mutta pyrkimys olisi hahmottaa kokonaisuuskuvaa niiden käytöstä.

Lain mukaisen NFI-selvityksen olivat kaikki yhtiöt antaneet. Tilintarkastajan on tarkistettava selvityksen antaminen, joten oletus tietojen löytymisestä oli. Kaikki myös mainitsivat selvityksen antamisesta, joten yhtiöt ovat hyvin perillä lainsäädännön vaatimuksesta. Lain vaatiman selvityksen raportointiin käytetyissä ohjeistuksissa oli kuitenkin eroja. Tarkastellaan seuraavaksi valittujen standardien ja viitekehysten näkymistä raporteissa.

Mielenkiintoista oli huomata, että GRI-standardi näkyi vastuullisuusraporteissa eniten ja mitta-reista suuri osa oli raportoitu jokaisen yhtiön osalta tämän ohjeistuksen mukaisesti. Tämän opin-näytetyön tietoperustan pohjalta tiedetään, että GRI-raportoinnin perusteisiin kuuluu ohjeistusten olennaisuuden arviointi oman liiketoiminnan ja sidosryhmien kannalta. Yrityksen tulee itse päät-tää, mitkä asiat ovat yritystoiminnan ja sidosryhmien kannalta olennaisia. GRI-standardiin valittuja tunnuslukuja on siksi vaikea suoraan vertailla ja pohtia, miksi jotain tunnuslukua ei yrityksen ra-porttiin ole sisällytetty. Wärtsilä oli selkeimmin kuvannut omien käyttämiensä tunnuslukujen oleellisuutta, Kone antoi lukijalleen tietoa vain vähän, kun taas Metso Outotecin raportissa lukija ei löytänyt tästä mitään tietoa. Yhtiöt olivat kaikki kuitenkin ymmärtäneet olennaisuusperiaatteen merkityksen ja jättäneet rohkeasti kokemiaan epäolennaisia tunnuslukuja pois vastuullisuusrapor-teista.

GRI tasoerot näkyivät selvimmin tunnuslukujen lukumäärässä, sillä laajinta comprehensive-tasoa hyödyntävä Wärtsilä sisällytti raporttiinsa eniten tunnuslukuja. GRI-standardin osalta vastuulli-suusraportin laajuus verrattuna core-tasoa käyttävään Koneeseen ja Metso Outoteciin oli jollain tapaa yllättävä, sillä esimerkiksi Kone on liikevaihdon ja henkilöstön suhteen kaksinkertainen kool-taan Wärtsilään verrattuna. Wärtsilä oli tutkimuskohteena olevista pörssi-yhtiöistä pienin, mutta silti koki laajemman GRI-tason käytön oleelliseksi. Toisaalta GRI-standardin käyttöä ei millään ta-valla seurata ja yhtiö voi noudattaa ohjeistusta haluamallaan tavalla. Ei siis suoraan voida tunnus-lukujen määrästäkään päätellä mitään. Lisäksi on huomautettava, että Metso Outotec ja Kone käyttivät myös muita ohjeistuksia vastuullisuusraportointiin.

Jokaisen kohdeyhtiön vastuullisuusraportissa GRI-sisältöindeksi oli standardin mukaisesti selkeä ja yksinkertainen. Indeksien sisältämät tunnusluvut oli helppo löytää sivunumeron tai hyperlinkin avulla. Lukijan kannalta indeksin kautta tietyn GRI-tunnuksen löytyminen on selkeämpää, kuin etsiä sitä tekstistä ilman selkeää sivunumeroa.

Kaikki kolme GRI-raporttia oli varmennettu ulkopuolisella varmentajalla. Varmentajien lisäämät lausunnot raporteihin olivat yhtiöiden välillä hyvin samanlaisia ja sisälsivät samat perusteet. Sel-laisen lukijan kannalta, joka nimenomaan etsii varmennuksesta tietoa, tämä oli hyvin selkeästi ja yhdenmukaisesti esitetty osio. On silti muistettava, että varmentajalta ei vaadita pätevyyttä ja var-mennuslausunto ei takaa raporttien täyttä luotettavuutta.

Yritysten vapaus käyttää standardia haluamallaan tavalla näkyi myös vertailussa, sillä tietoa raportoitiin hyvin eri tavoin. Metso Outotecin erillinen GRI-liite oli selkeä, sillä standardin sisältö oli yksinkertaisesti jäsenneiltyä. Yhtiö raportoi sosiaalisten tekijöiden tunnuslukuja kuitenkin vähiten. Koneen yritysraportti oli myös selkeä, mutta soveltuu ehkä enemmän lukijalle, joka ei etsi GRI-tunnuslukuja. Teksti oli luotu selkeiksi kokonaisuuksiksi, mutta GRI-indeksistä huolimatta standardin mukaisten mittareiden löytyminen oli haastavaa. Tunnusluvut nimittäin oli piilotettu raporttiin, mikä joko selkeyttää tai sekoittaa lukijaa. Wärtsilä raportoi ainoastaan GRI-standardia hyödyntäen. Yhtiön GRI-raportista tämä kyllä näkyi, sillä sisältöön oli panostettu ja saatu laadukas sekä tietoa selkeästi jäsentävä kokonaisuus. Tämän tutkimuksen näkökulmasta Wärtsilän GRI-raportti antoi selkeämpää tietoa kuin Metso Outotecin ja Koneen raportit. GRI-raportti on suunnattu kuitenkin eri sidosryhmille, joten mitään suoraa linjanvetoa parhaiten onnistuneen raportoinnin suhteen ei tässä tutkimuksessa pystytä tekemään. Eri GRI-raportit voivat palvella eri sidosryhmiä hyvin eri tavoin.

Käydään seuraavaksi läpi SASB-raportoinnista ja TCFD-viitekehuksesta nousseita johtopäätöksiä. Metso Outotecin SASB-raportti on lisätty osaksi GRI-liitettä, Kone taas on lisännyt toimialakohtaiset mittarit sijoittajien osioon verkkosivuille. SASB-raportti on suunnattu sijoittajille, joten tieto saattaa saavuttaa kohderyhmänsä paremmin heille suunnattujen verkkosivujen kautta. Toisaalta Metso Outotecin SASB-raportissa esiteltäviä kestävyyskysymyksiä oli enemmän kuin Koneella, mikä voi sidosryhmille olla tiedonhankinnan kannalta merkittävämpi tekijä. Molemmat yhtiöt käyttivät eri toimialan standardia, joten suoraan näitä kahta yhtiötä ei voida vertailla. Vaikka yhtiöt tutkimusta varten valittiin samalta toimialalta, niin SASB-raportin kohdalla erityisesti korostui yhtiöiden yksilöllisyys. Metso Outotec ja Kone toimivat pörssin mukaisen saman toimialan sisällä edelleen omilla toiminta-alueillaan, jonka vuoksi SASB-raportti erosi toisistaan niin paljon. SASB-standardi palvelee siis yksilöllisesti toimialaa ja kyseistä yritystä, mikä haastaa raporttien vertailua.

TCFD-viitekehys oli Koneella liitetty vuosikatsauksessa osaksi hallituksen toimintakertomusta ja Metso Outotecilla osaksi liiketoimintakatsausta. Molemmat yhtiöt kokivat ilmastoon liittyvät kysymykset koskevan siis liiketoimintaa merkittävästi, sillä se haluttiin tuoda tässä kohtaa raportointia esiin. Metso Outotecin TCFD-viitekehys oli Koneen viitekehystä selkeämmin luotu, sillä riskit ja mahdollisuudet oli taulukoitu samalla taloudellisen vaikutusta sekä aikajännettä kuvaten. Koneen raportointitapa oli enemmänkin vain kertoa, että ilmastonmuutos huomioidaan osaa strategia ja

liiketoimintaa. Luvussa mainittiin myös esimerkkejä, kuinka riskit voivat näkyä. Kone kertoikin TCFD-viitekehyksen olevan yhtiön ensimmäinen, mikä voi vaikuttaa viitekehyksen näkymisen heikouteen. Molemmat yhtiöt kävivät raportointiohjeistuksen mukaisesti läpi transitoriskit, fyysiset riskit ja liiketoimintamahdollisuudet, vaikka nimitykset olikin osittain muutettu. Ilmastokysymyksiä oli molemmissa yhtiössä mietitty, mutta Metso Outotecin pohdinta oli viety pidemmälle ja selkeästi haluttiin tuoda lukijalle oleelliset asiat esiin. Yhtiön TCFD-viitekehyksen lukemisen jälkeen jäi varmempi olo ilmastonmuutokseen liittyvästä riskinhallinnasta.

Sosiaalisista tekijöistä tietoa piensijoittajalle

Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoitus oli selvittää, mitä tietoa sosiaalisesta vastuusta piensijoittajalle löytyy. Vaikka tietoa tutkimustuloksissa käytiin läpi mittareittain, niin johtopäätöksissä piensijoittajan näkökulma on olennaisemmassa osassa. Rajaus piensijoittajaan tehtiin, sillä institutiosijoittajan motiivit ja työkalut eroavat. Opinnäytetyön tarkoitus on luoda kokonaisuus, jonka avulla piensijoittaja voi ymmärtää vastuullista sijoittamista ja vastuullisuusraportointia paremmin. On siis selkeämpää, että johtopäätöksissäkin heidän näkökulmansa otetaan huomioon. Tarkastellaan seuraavaksi, mitä tietoa sosiaalisista tekijöistä piensijoittajalle löytyi.

Oli erikoista huomata, että henkilöstön palkkauksesta löytyi tutkimusaineistosta huonosti tietoa. Jokainen yhtiö kertoi toimitusjohtajan palkan, mutta sitä ei suhteutettu työntekijän palkkaan. Wärtsilä oli edistyneisin kertoessaan, paljonko työntekijöille keskimäärin on maksettu palkkaa. Yhtiöt eivät eritelleet myöskään sukupuolten palkkaeroja. Kaikki kolme yhtiötä kyllä kertoivat palkkauksen olevan tasa-arvoinen työn vaativuuteen nähden, mutta konkreettisesti tätä ei ollut mitattu. Lukija voi itse pohtia riittääkö tämän kertominen vai kaipaisiko tästä tilastoitua tietoa. Syytä palkkaraportoinnin puutteeseen on hankala arvioida. Yhtiö on itse päättänyt käytetyt tunnusluvut, joten koetaanko ettei palkkauksesta kertominen ole oleellista vai tuottaako kansainvälisyys tähän kenties haasteita?

Henkilöstöön liittyvä raportointi oli tarkasteltujen mittareiden kannalta hyvin toteutunutta. Kaikki kolme raportoivat henkilöstön vaihtuvuusluvun sekä kertoivat selkeästi naisten ja miesten jakautumisen henkilöstön eri tasoihin. Myös määräaikaisuuksien määristä kerrottiin hyvin. Henkilöstöön liittyvää dataa voi olla helpompi mitata, kun luvut ovat jo valmiina henkilöstöjärjestelmissä. Tämä

voi selittää osaksi henkilöstön raportoinnin runsauden. Toisaalta henkilöstön rakenne voi olla sidosryhmille merkittävä tekijä, joten yhtiöt panostavat lukujen kertomiseen.

Työterveys ja -turvallisuus oli myös hyvin raportoitua. Kaikki kolme yhtiötä kertoivat ottavansa syrjinnän huomioon toimintaperiaatteissa. Tapaturmia seurataan erittäin paljon, sillä jokainen yhtiö kertoi kaikkien tapaturmien raportoinnista järjestelmään. Toimialalla työturvallisuus on iso osa ja raportoituja tapaturmia kyllä löytyi. Vaikka raportoituja kuolemantapauksia löytyi viime vuosilta, voi avoimesti niistä kertominen toisaalta kasvattaa luottamusta. Terveys ja turvallisuus otettiin kaikissa kolmessa yhtiössä maailmanlaajuisesti huomioon, mikä onkin kansainvälisissä yhtiöissä merkittävää. Toisaalta tulee olla hieman kriittinen, sillä vaikka tapaturmat eriteltiin hyvin eri alueittain ja yhtiö kertoi huomioivansa työterveyden globaalisti, niin todellisuudessa henkilöstön hyvinvoinnissa saattaa olla eroja.

Ihmisoikeuksien korostuminen osana yrityskulttuuria oli selkeää, mikä toisaalta pohjoismaisten yritysten kohdalla oli odotettavissakin. Ihmisoikeuspolitiikka on yhtiöissä iso henkilöstöpolitiikkaa, Metso Outotec jopa kouluttaa aiheesta omaa henkilöstöään. Turvaa ihmisoikeuksien kunnioittamiseen toi myös yhtiöiden sitoutuminen YK:n Global Compact -periaatteisiin, joissa ihmisoikeudet ovat yksi hyvin olennainen osa. Lapsi- ja pakkotyövoiman yhtiöt rajasivat toiminnastaan kokonaan pois kokonaan ja kertoivat, etteivät sitä hyväksytä lainkaan. Tärkeää on, että yhtiöt vaativat tätä hyvin myös yhteistyökumppaneiltaan.

Yhteenveto

Lukijan kannalta on hankala pohtia, mikä yhtiö kokonaisuudessaan onnistui raportoinnissa parhaiten, eikä se toisaalta ollut edes tutkimuksen tarkoitus. Sidoryhmiä on monia ja raportoinnista tiedonhankinnan motiivit ovat erilaisia. Joku tietty raportointi voi palvella eri sidoryhmiä eri tavoin. Tutkimusaineiston tarkastelun kannalta Wärtsilän ja Metso Outotecin raportointi oli selkeintä, kun kaikki tieto oli yksien kansien sisällä. Wärtsilän vuosikertomuksesta löytyi tietoa hyvin, sillä sisältö oli jaoteltu selkeästi ja teksti oli helppolukuista. Metso Outotec esittämä tieto oli myös helppo löytää ja se oli helppolukuista. Koneen raportointityyli oli tämän tutkimuksen kannalta haastavin, sillä tietoa löytyi vuosikatsauksesta, erillisestä yritysraportista ja verkkosivuilta SASB-raportista. Tietoa oli ripoteltuna sinne tänne, mikä haastoi kokonaiskuvan muodostamista. Toisaalta tämä

taas voi palvella toista lukijaa erinomaisesti, esimerkkinä sijoittaja, jota kiinnostaa vain omalle sidosryhmälleen suunnattu SASB-raportti. Sisältö oli Koneenkin raporteissa selkeää ja helppolu-kuista.

Tutkimustulosten varjolla voidaan todeta, että vastuullisuudesta kyllä raportoidaan paljon, vaikka se ei yhtiöiden välillä täysin vertailukelpoista olekaan. Suomen lainsäädännön mukaisesti kaikki yhtiöt raportoivat NFI-selvityksen mukaisesti yhden tai useamman raportointiohjeistuksen avulla. GRI-standardin suosio raportointiohjeena vahvistui, sillä sitä käytettiin kaikissa raporteissa runsaasti. Kaikkien yhtiöiden raportit olivat vahvistettu ulkopuolisella varmistajalla, jotka kaikki vahvistuvat ohjeistuksen noudattamisen päteväksi. Lisäksi Metso Outotecin ja Koneen käyttämät SASB-raportit ja TCFD-viitekehykset antoivat lisää kattavaa tietoa. Integroitua raportointia ei niinkään eritelty, joten sitä ei päästy kovin syvällisesti tarkastelemaan.

Tutkimusongelmana tässä opinnäytetyössä oli, mitä tietoa vastuullisuusraportista löytyy sosiaalisesta vastuusta kiinnostuneelle piensijoittajalle. Raportista löytyi paljon sosiaalisista tekijöistä kertovaa tietoa, jota piensijoittaja voi hyödyntää. Piensijoittajan tulee itse pohtia minkä kokee merkittävänä ja mitä tietoa haluaa yhtiöistä etsiä. Vastuullisuusraportista löytyy tietoa henkilöstön rakenteesta ja hyvinvoinnista, sekä ihmisoikeuksia kunnioittavasta työympäristöstä ja kulttuurista. Palkkauksesta raportoituja tunnuslukuja ei löydy. Tietoa on ripoteltu ympäri vastuullisuusraportteja, joten GRI-tunnuslukuja etsivän piensijoittajan on helpoin etsiä tieto GRI-indeksin avulla. Piensijoittaja voi esimerkiksi tutkia onko yhtiön osalta käynyt ilmi ihmisoikeusrikkomuksia tai mikä on naisten osuus hallituksesta.

7 Pohdinta

Keskustelunaiheena vastuullisuustrendi on valtavirtaistunut ja laajentaa jatkuvasti vastuullisuuden merkitystä yritystoiminnassa, esimerkiksi ottamalla nykyään myös hankintaketjun huomioon. Tutkimusaineistosta huokui kestävän kehityksen vaikutus nyky-yhteiskunnassa, sillä kaikki yhtiöt kertoivat haluavansa kehittää kestävästä yhteiskuntaa omalta osaltaan. Vastuullisuutta ei jätetty vain ympäristövastuu tasolle, vaan yritykset ovat selkeästi ymmärtäneet myös sosiaalisten tekijöiden merkityksen sidosryhmille. Tässä tutkimuksessa käytetyt sosiaalisten tekijöiden mittarit osoittavat

vain osan yritysten sosiaalisesta vastuusta. Tutkimustuloksissa esiteltyjen mittareiden lisäksi voitaisiin tutkia esimerkiksi asiakas- ja henkilöstötyytyväisyyttä tai tarkemmin mielenterveyden huomioimista.

Vastuullisuuden kokonaisuus selkeytyy jatkuvasti yhtenäisemmäksi ja selkeämmäksi kokonaisuudeksi. EU edistää näitä asioita esimerkiksi Tiedonanto- ja Taksonomia-asetuksillaan. Vastuullisen sijoittajan kannalta sääntely tuo entistä enemmän turvaa, sillä esimerkiksi Taksonomia-asetuksella pyritään vähentämään viherpesua. Taksonomiaa laajennetaan jatkossa myös eri osa-alueille ja onkin mielenkiintoista tulevaisuudessa nähdä, miten sosiaalista vastuuta standardisoidaan asetuksen avulla. Vastuullisuusraportti tiedonlähteenä tulee myös varmasti kasvattamaan suosiotaan entisestään, esimerkiksi sijoituspalveluita tarjoavat palveluntarjoajat voivat hyödyntää näitä raportteja välittääkseen tietoa sijoituskohteista asiakkailleen. NFI-selvitystä pyritään sääntelyllä selkeyttämään, jotta vastuullisuusraportointi yhtenäistyisi ja tiedon vertailu helpottuisi. Toisaalta tulevaisuudessa olisi myös mielenkiintoista nähdä yhtenäinen ESG-rekisteri, jossa sijoittaja voisi suoraan esimerkiksi suodattaa yrityksiä tiettyjen tekijöiden mukaisesti.

ESG-asioista kertovien mittareiden hyödyllisyys subjektiivista, sillä jokaisen yksilön arvot määrittävät vastuullisuuden määritelmän. Sijoituspäätöksissä korostuu omat arvot ja mieltymykset, mikä voi tuoda mukanaan myös haasteita. Liian jyrkät linjaukset saattavat sulkea pois paljon hyviä yhtiöitä. Olisikin hyvä miettiä, kuinka paljon painoarvoa haluaa valitsemalleen vastuullisuuskriteerilleen antaa ja onko vaihtoehtoja jokin raja-arvo kompromissina. Sijoittajan riskinsietokyky ja sijoitusmenetelmä vaikuttaa myös paljon siihen, kuinka vastuullisuusraporttia tulkitaan. Huonosti ESG-tekijöiden kanssa pärjäävä yhtiö voi toisaalta tuoda hyvin voittoa sijoitetulle pääomalle, jos sijoittajan riskinsietokyky on korkealla ja tarkoituksena on esimerkiksi toimia aktiivisena omistajana. Turha on kuitenkin potea huonoa omaatuntoa osakesijoituksistaan, jos yhtiö ei ole täydellinen toiminnassaan. Osakekauppaa käydään jälkimarkkinoilla eli sijoitettu varallisuus ei mene suoraan yhtiön taskuun.

Mielenkiintoista tietoa tutkimusaineistosta kyllä löytyi ja paljon. Tutkimusprosessin myötä vahvistui teoriassa noussut huomio vastuullisuusraporttien tiedon pirstaleisuudesta. Yksittäiset tunnusluvut eivät myöskään suoraan ole yhtiöiden välillä vertailukelpoisia, sillä mittaukset eroavat. Tutkimuksessa korostui yhdenmukaisen raportoinnin tarve. Raportin läpi käyminen on aikaa vievää ja

sisältöä saattaa olla ilman vastuullisuusraportoinnin käsitteisiin tutustumista vaikea ymmärtää. Vastuullisuusraportti sisältää myös paljon muille kuin sijoittajille suunnattua tietoa, joten kaikki raportin sisältö ei ole hyödyllistä. On siis ymmärrettävää, ettei piensijoittaja välttämättä jaksa nähdä vaivaa lukeakseen pitkiä raportteja. Tähän tarkoitukseen vastuullisuutta mittaavat ja yhtiöitä analysoivat ulkopuoliset palveluntarjoajat ovat erinomaisia.

Tutkimusilmiö on ajankohtainen ja murrosvaiheessa oleva aihe, josta olisi tulevaisuudessa paljon tutkittavaa. Tämänhetkisen lainsäädännön puitteissa olisi mielenkiintoista tutkia esimerkiksi eri toimialojen eroja vastuullisuusraportoinnissa tai kiinnittää tarkemmin huomiota siihen, mitä yhtiöiltä jää raportoimatta. Tutkimusta voisi keskittää myös enemmän tiettyyn ohjeistukseen, esimerkiksi tutkimalla kuinka SASB-standardi toteutuu laajemmalla tutkimusotteella. Tulevaisuudessa vastuullisuusraportoinnin selkeämmän standardin myötä sen käyttö tulee varmasti lisääntymään ja siitä tehtävät analyysit yleistymään. Olisi mielenkiintoista esimerkiksi viiden vuoden kuluttua tutkia raportoinnin pohjalta tehtyjä analyyskejä ja kuinka niitä kohdistetaan eri sidosryhmille. Onko esimerkiksi sijoittajia varten tehty kohteja henkilöstön työhyvinvoinnin ilmenemisestä sijoituskohteissa?

Opinnäytetyö oli kokonaisuutena onnistunut. Kaikkiin tutkimuskysymyksiin saatiin valituilla tutkimusmenetelmillä vastaus ja ratkaistiin tutkimusongelma. Tietoperusta tuki tutkimusta, jonka ansiosta pohdintaa ja johtopäätöksiä pystyttiin tekemään perustellusti. Haasteita toi tutkittavan ilmiön laajuus, sekä tutkimusaineiston pirstaleisuus. Ilmiön rajausta oli tehty tutkimussuunnitelmassa selkeäksi ja siihen tuli kiinnittää koko tutkimusprosessin ajan huomiota, ettei tutkimuksella lähdetä laajentamaan tutkittavan ilmiön ulkopuolelle kuuluvia asioita. Lisäksi tutkimusaineiston yhtenäisyyden puuttumisen vuoksi tutkimustulosten kirjoittaminen toi haasteita ja vertailua oli hankala tehdä. Vaikeuksista huolimatta tutkimusaineiston valinta oli tehty onnistuneesti, sillä vastuullisuusraportoinnin ongelmakohtia päästiin tutkimuksen avulla havainnoimaan ja tuomaan pirstaleisuutta esiin johtopäätöksissä.

7.1 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Luotettavuustekijöitä on huomioitu koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimusprosessissa omaa työkentelyä tarkasteltiin koko ajan kriittisesti, jonka lisäksi omalta ohjaajalta sai ulkopuolista arvioin-

tia työn kulusta. Tutkimuksen alussa kiinnitettiin huomiota siihen, ettei tutkijana omat ennakkokäsitykset vaikuta tutkimukseen. Teoriaosuutta tehtiin lähdekriittisesti tarkastellen toteuttamaan. Huomiota kiinnitettiin lähteen kirjoittajan osaamiseen, julkaisuajankohtaan ja aiheeseen sopivuuteen. Lisäksi mietittiin puolueellisuutta, onko kirjoitus esimerkiksi sponsoroitu tai voiko jokin muu ulkoinen tekijä vaikuttaa kirjoittajan näkökulmaan. Teoriapohja rakentui monipuolisista ja kansainvälisistä lähteistä.

Opinnäytetyön aineisto koostui valmiista aineistoista. Aineistonkeruu ja teoreettinen viitekehys pidettiin tutkimuksen ajan erillään, jotta tämä eivät tutkimuksessa sekoittuisi keskenään. Tutkimuksen aikana dokumenttien luotettavuuteen kiinnitettiin huomiota. Vastuullisuusraportit on tehty kuvaamaan yrityksen toimintaa. Näin ollen, vaikka itse tiedot ovat paikkaansa pitäviä ja raportin sisältö on totuudenmukaista, pyritään lukijan yrityksestä luomaan mielikuvaan vaikuttamaan esimerkiksi sanavalinnoilla. Raportit noudattavat tiettyjä ohjeistuksia, mutta mitään yhdenmukaista standardia ei ole, joten tiedot vaihtelivat yhtiöiden välillä. Aineiston analysoinnin haasteena oli tiedon pirstaleisuus, joten tiedon kokoamisessa tuli olla tarkkana.

Tutkimustulokset raportoitiin objektiivisesti, mutta opinnäytetyössä tulkinta on subjektiivista ja resurssit rajallisia, joten tämä on otettava objektiivisuudessa huomioon. Täydelliseen objektiivisuuteen on mahdoton päästä, tärkeää on perustella omat tulkinnat, jotta lukija voi arvioida niitä kriittisesti (Puusa & Juuti 2011a, 153–155). Tässä tutkimuksessa omia päätelmiä tukemaan kuvattiin aineistoa mahdollisimman hyvin, jotta johtopäätökset olivat johdonmukaisesti perusteltuja.

Tässä opinnäytetyössä prosessiin käytettiin aikaa ja huomioitiin huolellisuusperiaatetta kaikissa osa-alueissa. Tutkimusaineistoa käytiin systemaattisesti läpi ja poimittiin tutkimusongelman kannalta merkittävät asiat. Tulokset kirjoitettiin huolellisesti auki opinnäytetyöhön. Toki tämän tasoiseen tutkimukseen liittyy inhimillisen virheen mahdollisuus, mikä on lukijankin otettava tuloksissa huomioon. Inhimillinen virhe saattaa olla esimerkiksi väärinymmärrys, joka on vaikuttanut tutkimustuloksiin.

Reliabiliteetti- ja validiteettiarviot

Mahdollisimman hyvän reliabiliteetin mahdollistamiseksi, tutkimusmenetelmät valittiin huolella, jotta tutkimusaineistosta saatiin mahdollisimman kattavaa tietoa tutkimusongelman ratkaisua varten. Tutkimusaineisto koostui pörssiyhtiöiden julkisista vastuullisuusraporteista, joten tutkimus on helposti toistettavissa. Aineiston analyysiin tehtiin huolellisesti, sillä aineistot käytiin useaan kertaan läpi, tutkimustulokset raportoitiin tarkasti ja niistä tehdyt tulkinnat perusteltiin. Toistettavuuden ongelmana on ilmiön jatkuva kehitys, sillä lainsäädännön myötä raportointi ja siihen kohdistuvat vaatimukset voivat vuoden päästä olla jo aivan erilaisia. Reliabiliteetti tutkimuksessa on suhteellisen hyvä, riippuen siitä kuinka tulevat muutokset lainsäädännössä vaikuttavat tutkittavaan ilmiöön.

Validiteettia pyrittiin parantamaan huolellisella menetelmien valinnalla, jota tuki ohjaajalta ja opinnäytetyöseminaareista saatu palaute. Valitut menetelmät on pyritty opinnäytetyössä perustelemaan. Teoreettinen viitekehys tehtiin huolellisesti, jotta tulkinnat pystyttiin perustelemaan nojaten aiempiin tietoihin. Tutkimuskysymyksiin ja -ongelmaan saatiin tutkimuksen avulla uskottava ratkaisu, joten validiteettiarvioinnin tuloksena on onnistunut tutkimus.

Eettisyysarvio

Myös eettisyyteen kiinnitettiin huomiota tutkimuksen alusta alkaen. Aiheen valinta perusteltiin huolellisesti ja menetelmät valittiin niin, että tutkittavasta ilmiöstä saadaan tarvittavaa tietoa. Erityisesti teoreettisen viitekehysten kirjoittamisessa oltiin tarkkana oikeaoppisten teksti- ja lähdeviitteiden merkinnässä, jotta toisten tuotokset saivat arvoisensa maininnan, eikä plagiointia tapahtunut. Tutkimuksessa esitetyt asiat ovat totta ja tutkimustulokset perusteltuja. Lukijalle on kuvattu tutkimusprosessi, jotta opinnäytetyössä tehty tutkimus olisi mahdollisimman läpinäkyvä.

Opinnäytetyö tehtiin rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti. Rehellisyys korostui erityisesti tutkimustuloksissa ja johtopäätöksissä, jossa kaikki tieto kirjoitettiin aineiston perusteella sitä vääristämättä. Koko tutkimusprosessissa huolellisuus ja tarkkuus oli merkittävässä roolissa, huolellisuudesta huolehdittiin muun muassa järjestelmällisellä dokumenttien hallinnoinnilla sekä tiedonhankinnalla. Tarkkuutta vaadittiin etenkin aineiston analysoimiseen, jotta tutkimustulokset ovat totuudenmukaisia eikä mitään merkittävää sivuutettu.

Lähteet

- 2020 Global 100 ranking. 2020. Artikkele Corporate Knightsin sivustolla. Julkaistu 21.1.2020. Viitattu 28.10.2021. <https://www.corporateknights.com/rankings/global-100-rankings/2020-global-100-rankings/2020-global-100-ranking/>.
- Allen, P. 2021. Why boosting workplace mental health is good for business. Artikkele Corporate Knightsin sivustolla. Julkaistu 22.6.2021. Viitattu 29.10.2021. <https://www.corporateknights.com/workplace/putting-an-m-in-esg/>.
- Aspholm, I. 2021. Kestävyyssraportoinnin varmentaminen asettaa vaatimuksia tilintarkastajille. Artikkele Tilintarkastajat.fi sivustolla. Julkaistu 3.9.2021. Viitattu 31.10.2021. <https://tilintarkastajat.fi/artikkelit/kestavyysraportoinnin-varmentaminen-asettaa-vaatimuksia-tilintarkastajille/>.
- Baker, H. K. & Puttonen, V. 2019. Navigating the investment minefield: a practical guide to avoiding mistakes, biases, and traps. Bingley: Emerald Publishing Limited. Viitattu 18.10.2021. <https://janet.finna.fi/>.
- Brest, P., Gilson, R. J. & Wolfson, M. 2018. How Investors Can (and Can't) Create Social Value. Journal of Corporation Law, 44, 2, 206–231. Viitattu 30.10.2021. <https://janet.finna.fi/>, Business Source Elite (EBSCO).
- Chasan, E. 2020. Corporate Sustainability Reporting Is Growing Up. Bloomberg.com 19.8.2020. Viitattu 30.10.2021. <https://janet.finna.fi/>, Business Source Elite (EBSCO).
- Daubeney, H. 2021. Sustainability reporting for the future. Artikkele PwC Globalin julkaisu sivustolla. Julkaistu 29.8.2021. Viitattu 31.10.2021. <https://www.pwc.com/gx/en/issues/esg/publications/sustainability-reporting-for-the-future.html>.
- Eräranta, K. & Penttilä, V. 2021. Vastuullisuusviestintä – vastuullista viestintää? Julkaisussa Vastuullinen viestintä. Helsinki: ProCom – Viestinnän ammattilaiset, 12–27. Viitattu 15.10.2021. <https://finna.fi/>
- ESG Reporting Guide 2.0. 2019. Verkkopublication Nasdaqin sivustolla. Julkaistu toukokuussa 2019. Viitattu 30.10.2021. <https://www.nasdaq.com/docs/2019/11/26/2019-ESG-Reporting-Guide.pdf>.
- Fox, C. 2021. Corporate social responsibility: Making money and doing good. The Australian (Online) 19.4.2021. Viitattu 12.11.2021. <https://janet.finna.fi/>, International journal of finance & banking studies.
- Taloudellinen mielenrauha. 2020. Jakso Miten voi sijoittaa vastuullisesti? Podcast-ohjelma, julkaistu 29.6.2020. Supla-verkkopalvelu. Viitattu 12.10.2021. <https://www.supla.fi/>.
- Helsinki Stock Exchange tops sustainability disclosure ranking while most flatlined. 2020. Uutinen Corporate Knightsin sivustolla. Julkaistu 22.1.2020. Viitattu 18.10.2021. <https://www.corporateknights.com/rankings/other-rankings-reports/world-stock-exchanges-rankings/2019-world-stock-exchanges-rankings/helsinki-stock-exchange-tops-sustainability-disclosure-ranking-flatlined/>.

Hyrskke, A., Lönnroth, M., Savilaakso, A. & Sievänen, R. 2020. Vastuullinen sijoittaja. Helsinki: Kauppakamari. Viitattu 4.10.2021. <https://janet.finna.fi/>.

Jorgensen, S. & Pederson, L. J. T. 2018. RESTART sustainable business model innovation. Cham: Palgrave Macmillan. Viitattu 12.10.2021. <https://janet.finna.fi/>.

Kallunki, J-P., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2019. Ammattimainen sijoittaminen. 8. Uud. p. Helsinki: Alma Talent.

Kamppi, E. 2020. ESG-raportointi kaipaa radikaalimpia uudistuksia. Kolumni Finanssialan sivustolla. Julkaistu 10.6.2020. Viitattu 31.10.2021. <https://www.finanssiala.fi/kolumni/esg-raportointi-kaipaa-radikaalimpia-uudistuksia/>.

Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Koipijärvi, T. & Kuvaja, S. 2020. Yritysvastuu 2.0. Johtamisen uusi normaali. 2. uud. p. Helsinki: Kauppakamari. Viitattu 18.10.2021. <https://janet.finna.fi/>.

KPL 1336/1997. Kirjanpitolaki. Annettu 30.12.1997. Viim. muutos 29.6.2021. Viitattu 18.10.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>.

Kurittu, K. 2018. Yritysvastuuraportointi. Kiinnostavan viestinnän käsikirja. 2. p. Helsinki: Alma Talent Pro. E-kirja. Viitattu 15.10.2021. <https://janet.finna.fi/>.

Kurittu, K. 2021. Sijoita rahasi vastuullisesti. Helsinki: Alma Talent.

Mangeloja, E. 2021. Näin tuorein tutkimus kehottaa hajauttamaan osakeomistukset – Toisaalta liiallinen hajautus tuo myös ongelmia. Kauppalehti 16.10.2021. Viitattu 30.10.2021. <https://janet.finna.fi/>, Alma Talentin Ammattilaismediat.

Mustonen, A. 2021. Tatu ja Vesa Puttonen roimivat vastuullisen sijoittamisen esg-himmeliä – ”Tämä on epämukavaa varainhoitajille”. Kauppalehti 17.10.2021. Viitattu 28.10.2021. <https://janet.finna.fi/>, Alma Talentin Ammattilaismediat.

Niskala, M., Pajunen, T., Puroila, J. & Tarna-Mani, K. 2019. Yritysvastuu. Raportointi- ja laskentaperiaatteet. 3. Uudistettu painos. Helsinki: ST-Akatemia.

Opi osakkeet. 2018. Nasdaqin julkaisu. 12. uud. p. Helsinki: NASDAQ OMX.

Osakeopas. 2017. Verkkójulkaisu Pörssisäätiön sivustolla. Julkaistu 15.5.2017. Viitattu 4.10.2021 <https://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2017/06/Osakeopas-2017.pdf>.

OYL 624/2006. Osakeyhtiölaki. Annettu 21.7.2006. Viim. muutos 29.11.2019. Viitattu 18.10.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>.

Palmgren, J. 2021. Kestävän rahoituksen sääntelyn tiukka aikataulu huolettaa sekä finanssialaa että Finanssivalvontaa. Uutinen Finanssialan sivustolla. Julkaistu 29.9.2021. Viitattu 15.10.2021. <https://www.finanssiala.fi/uutiset/kestavan-rahoituksen-saantelyn-tiukka-aikataulu-huolettaa-seka-finanssialaa-etta-finanssivalvontaa/>.

Piekkari, R. & Welch, C. 2011. Tapaustutkimuksen erilaiset tyypit. Julkaisussa Menetelmäviidakon raivaajat. Toim. A. Puusa & P. Juuti. Helsinki: Johtamistaidon opisto, 183–195.

Pihlström, S. 2021. Arvot, päämäärät ja vastuullisuus. Julkaisussa Vastuullinen viestintä. Toim. K. Eräranta & V. Penttilä. Helsinki: ProCom – Viestinnän ammattilaiset, 140–153. Viitattu 12.11.2021. <https://finna.fi/>.

Piirto, L. & Wilska, K. Human rights impacts of own operations: Insights for due diligence. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Julkaistu 12.2.2018. Viitattu 28.10.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160573>.

Puusa, A. & Juuti, P. 2011a. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Julkaisussa Menetelmäviidakon raivaajat – perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Toim. A. Puusa & P. Juuti. Helsinki: Johtamistaidon opisto, 153–166.

Puusa, A. & Juuti, P. 2011b. Mitä laadullinen tutkimus on? Julkaisussa Menetelmäviidakon raivaajat – perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Toim. A. Puusa & P. Juuti. Helsinki: Johtamistaidon opisto, 47–56.

Pörssin toimialaluokitus. N.d. Artikkelit Pörssisäätiön sivustolla. Viitattu 27.10.2021. <https://www.porssisaatio.fi/yritykset/testpage/>.

Raportoinnin abc. N.d. Artikkelit Vastuullisuusraportti.fi sivustolla. Viitattu 19.10.2021. <http://vastuullisuusraportti.fi/raportoinnin-abc/>.

Saario, S. 2016. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. 11. p. Helsinki: Sanoma Pro.

Shoaf, V., Jermakowicz, E. K. & Epstein, B. J. 2018. Toward Sustainability and Integrated Reporting. *Review of Business*, 38, 1, 1–15. Viitattu 30.10.2021. <https://janet.finna.fi/>, Business Source Elite (EBSCO).

Silvola, H. & Landau, T. 2019. Vastuullisuudesta ylituottoa sijoituksiin. Helsinki: Alma Talent.

Silvola, H. & Vähämaa, E. 2021. Vastuullisuus kiinnostaa suomalaissijoittajia. Toteutetun tutkimuksen kuvaus Finsifin sivustolla. Julkaistu 17.6.2021. Viitattu 24.10.2021. <https://www.finsif.fi/vastuullisuus-kiinnostaa-suomalaissijoittajia/>.

Sipal 747/2012. Sijoituspalvelulaki. Annettu 14.12.2012. Viim. muutos 29.6.2021. Viitattu 11.10.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120747>.

Small Investor. N.d. Määritelmä Nasdaqin sivustolla. Viitattu 21.10.2021. <https://www.nasdaq.com/glossary/s/small-investor>.

Sommers, S. 2021. Vastuullisuuden raportointi paranee – nyt yritykset huomioivat myös datan vastuullisuuden. Kauppalehti 28.10.2021. Viitattu 28.10.2021. <https://janet.finna.fi/>, Alma Talentin Ammattilaismediat.

Statman, M. 2017. Investing Can Be About Feelings Too. Money, 46, 5, 30–31. Viitattu 30.10.2021. <https://janet.finna.fi/>, Business Source Elite (EBSCO).

Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat. 2021. Finanssialan tilaaman tutkimuksen kuvaus Finanssialan sivustolla. Julkaistu 3.9.2021. Viitattu 4.10.2021. <https://www.finanssiala.fi/aiheet/saastaminen-luotonkaytto-maksutavat/#/>.

Thielen, P. 2005. Good corporate citizenship: A Delphi study defining the key aspects according to the business and academic communities. Väitöskirja. California: Fielding Graduate University. Viitattu 29.10.2021. <https://janet.finna.fi/>, International journal of finance & banking studies.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vastuullisen sijoittamisen opas. 2021. Verkojulkaisu Finsifin sivuilla. Julkaistu 10.6.2021. Viitattu 10.10.2021. <https://www.finsif.fi/vastuullisen-sijoittamisen-opas/>.

Vastuullisuusraportointi. N.d. Artikkelit Työ- ja elinkeinoministeriön sivustolla. Viitattu 29.10.2021. <https://tem.fi/vastuullisuusraportointi>.

Wiklund, A-S. 2021. EU siirtyy vihreämpään aikakauteen; uudet asetukset auttavat sijoittamaan kestävästi. Artikkelit Finsifin sivustolla. Julkaistu 6.5.2021. Viitattu 24.10.2021. <https://www.finsif.fi/eu-siirtyy-vihreampaan-aikakauteen-uudet-asetukset-auttavat-sijoittamaan-kestavasti/>.

Yhteiskuntavastuun ohjeet ja periaatteet. N.d. Artikkelit Työ- ja elinkeinoministeriön sivustolla. Viitattu 31.10.2021. [Yhteiskuntavastuun ohjeet ja periaatteet - Työ- ja elinkeinoministeriön verkkopalvelu \(tem.fi\)](https://tem.fi/yhteiskuntavastuun-ohjeet-ja-periaatteet).

Liitteet

Liite 1. Sosiaalisen vastuun mittareita (tiedot ESG Reporting guide 2.0 2019, 19-23)

Mittari		Miten mitataan
S1 Toimitusjohtajan palkan suhdeluku		Toimitusjohtajan kokonaispalkkio suhteessa kokoaikaisen työntekijän vastaavaa kokonaispalkkiota. / Raportoidaanko tieto viranomaisille?
Mistä löytyy:	GRI 102-38	
S2 Sukupuolen palkkasuhde		Miehen kokonaispalkka suhteessa naisen kokonaispalkkaan
Mistä löytyy:	GRI 405-2, SASB Yleiset: Työntekijöiden sitoutuminen, monimuotoisuus ja osallistaminen	
S3 Henkilöstön vaihtuvuus		%: Vuosittainen muutos kokopäivisissä/ määräaikaisissa työntekijöissä tai muutos urakoitsijoiden ja/tai konsulttien osalta
Mistä löytyy:	GRI 401-1, SASB Yleiset: Työkäytännöt	
S4 Sukupuolen monimuotoisuus		%: Kokonaishenkilöstöstä/ keskitason tehtävistä / ylemmän ja johtotason tehtävistä miesten ja naisten osuus.
Mistä löytyy:	GRI 102-8 & 405-1, SASB Yleiset: Työntekijöiden sitoutuminen, monimuotoisuus ja osallistaminen	
S5 Määräaikaisten työntekijöiden suhde		%: Osa-aikaisten / urakoitsijoiden ja/tai konsulttien osuus kokonaishenkilömäärästä.
Mistä löytyy:	GRI 102-8	
S6 Syrjimättömyys		Seuraako yritys seksuaalista häirintää tai/ja syrjintää?
Mistä löytyy:	GRI 103-2 & 406, SASB Yleiset: Työntekijöiden sitoutuminen, monimuotoisuus ja osallistaminen	
S7 Tapaturmaprosentti		%: Tapaturmien esiintymistiheys suhteessa työvoiman kokonaisuikaan.
Mistä löytyy:	GRI 403-9, SASB Yleiset: Työntekijöiden terveys ja turvallisuus	
S8 Maailmanlaajuinen terveys ja turvallisuus		Noudattaako yritys työterveys- ja turvallisuuspolitiikkaa? Onko globaalia?
Mistä löytyy:	GRI 103-2 & 403, SASB Yleiset: Työntekijöiden terveys ja turvallisuus	
S9 Lapsi- ja pakkotyövoima		Noudattaako yritys lapsi- tai/ja pakkotyöpolitiikkaa ja ketä koskee?
Mistä löytyy:	GRI 103-2, 408, 409 & 414, SASB Yleiset: Ihmisoikeudet ja yhteisösuhteet	
S10 Ihmisoikeudet		Noudattaako yritys ihmisoikeuspolitiikkaa ja ketä koskee?
Mistä löytyy:	GRI 103-2, 412, 414, SASB Yleiset: Ihmisoikeudet ja yhteisösuhteet	

Liite 3. Esimerkkejä luokitteluja tekevistä ulkopuolisista palveluntarjoajista (tiedot Kurittu 2021, 63–68)

Lista:	Arviointitapa:	Periaate:
Corporate Knightsin Global 100	Listaa maailman vastuullisimmat yhtiöt, tekee listauksen myös toimialoittain	Analysoi yhtiöiden vastuullisuutta eri mittarein, hyödyntää yhtiöiden julkista tietoa
MSCI ESG Rating	ESG-luokitus, antaa arvioimilleen yhtiöille arvosanan	Huomioi vastuullisuusriskit ja ESG-asioissa suoriutumisen
S&P ESG Scores	Pisteyttää analysoidut yhtiöt toimialoittain	Analyysi perustuu yhtiöiden täyttämiin kyselylomakkeisiin ja julkisesti saatavilla oleviin tietoihin
Sustainability Year Book	Toimialojen vastuullisimmat yhtiöt	Perustuu S&P ESG Scores pisteytykseen
Sustainalyticsin ESG Risk Ratings	ESG-riskiarvio, antaa arvioimilleen yhtiöille arvosanan ja vertaa toimialaan	Analysoi toimialan tyypillisiä vastuullisuusriskejä ja niiden hallintaa, sekä yhtiön sotkeutumisen kyseenalaisuuksiin

Liite 3. Sosiaalisten tekijöiden GRI-tunnusluvut tutkimusaineistossa

GRI-tunnusluku		Kone	Metso Outotec	Wärtsilä
Koodi	Selite			
GRI 401: Työllistäminen				
401-1	Uuden palkatun henkilöstön kokonaismäärä ja osuus sekä henkilöstön vaihtuvuus	x	x	x
401-2	Kokoaikaisen henkilöstön henkilöstöetuudet, joita ei tarjota määrä- tai osa-aikaiselle henkilöstölle			x
GRI 402: Henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet				
402-1	Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavat vähimmäisirtisanomisajat		x	x
GRI 403: Työterveys- ja turvallisuus				
403-1	Työterveyden ja -turvallisuuden johtamisjärjestelmät	x	x	x
403-2	Vaarojen tunnistaminen, riskien arviointi ja tapausten tulkinta	x	x	x
403-3	Työterveyspalvelut	x	x	x
403-4	Työntekijöiden osallistuminen, konsultointi ja viestintä työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyen	x	x	x
403-5	Työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvä koulutus työntekijöille	x	x	x
403-6	Työntekijöiden terveyden edistäminen	x	x	x
403-7	Liiketoimintaan suoraan liittyvien työterveys- ja -turvallisuushaittojen ehkäisy	x	x	x
403-8	Työntekijät jotka ovat työterveys- ja työturvallisuusjohtamisjärjestelmän piirissä	x		x
403-9	Työhön liittyvät tapaturmat	x	x	x
403-10	Työperäiset sairaudet			x
GRI 404: Koulutus				
404-1	Keskimääräiset koulutustunnit työntekijää kohden			x
404-2	Työntekijöiden osaamisen kehittämisohjelmat ja siirtymävaiheen tukiohjelmat	x		x
404-3	Kehityskeskustelut ja suoritusten arvioinnit	x	x	x
GRI 405: Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet				
405-1	Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus	x	x	x

GRI 406: Syrjäntäkielto				
406-1	Syrjäntätapaukset ja niihin liittyvät korjaavat toimenpiteet		x	x
GRI 412: Ihmisoikeusarviointit				
412-1	Lukumäärä ja %-osuus toiminnoista, joissa toteutettu ihmisoikeuksien läpikäynti tai vaikutusarviointi	x		
412-2	Henkilöstön ihmisoikeuskoulutukset	x	x	
412-3	Lukumäärä ja %-osuus merkittävistä investointisopimuksista, jotka sisältävät ihmisoikeuksiin liittyviä ehtoja tai joiden yhteydessä on tehty	x		
GRI 414: Toimittajien sosiaalisen vastuun arviointi				
414-1	Sosiaalisen vastuun kriteerein arvioitujen uusien toimittajien %-osuus	x		
GRI 415: Poliittinen vaikuttaminen				
415-1	Poliittiset avustukset			x
GRI 416: Asiakkaiden terveys ja turvallisuus				
416-1	Tuote- ja palveluluokkien terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi	x	x	
416-2	Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset		x	x
GRI 417: Markkinointiviestintä ja tiedot				
417-2	Tuotteiden ja palvelujen tietoihin liittyvät poikkeamat			x
417-3	Markkinointiviestintään liittyvät poikkeamat			x
GRI 418: Asiakkaiden yksityisyyden suoja				
418-1	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen häviämiseen liittyvät vahvistetut valitukset			x
GRI 419: Sosiaalisen ja taloudellisen vastuun vaatimusten noudattaminen				
419-1	Sosiaaliseen ja taloudelliseen vastuuseen liittyvien lakien ja määräysten noudattamatta jättäminen	x		x